

VASA UNIVERSITET

Filosofiska fakulteten

Noora Takaveräjä

Språklig affordans på *Campus Lykeion* ur studerandenas synvinkel

Avhandling pro gradu i svenska språket

Vasa 2015

INNEHÅLL

FIGURER	2
TABELLER OCH TABLÅER	3
TIIVISTELMÄ	5
1 INLEDNING	7
1.1 Syfte	8
1.2 Material	9
1.3 Metod	13
2 AFFORDANS OCH FLERSPRÅKIGHETSTRATEGIER	17
2.1 Affordans	17
2.2 Flerspråkighetsstrategier	19
3 TVÅSPRÅKIGHET I UTBILDNINGSKONTEXT	21
3.1 Samhällelig tvåspråkighet	21
3.2 Tvåspråkighet inom utbildning	22
3.3 <i>Campus Lykeion</i>	23
4 AFFORDANSER PÅ <i>CAMPUS LYKEION</i>	25
4.1 Tvåspråkig studiemiljö	26
4.2 Samarbete över språkgränserna	27
4.2.1 Enspråkigt innehåll	30
4.2.2 Tvåspråkigt innehåll enligt ämnestyp	33
4.2.3 Tvåspråkigt innehåll med utgångspunkt i rollfördelning	36
4.2.4 Tvåspråkigt innehåll enligt mer heterogena arbetsformer	38
4.3 Sammanfattning	41

5 TRE TVÅSPRÅKIGA AFFORDANSER PÅ <i>CAMPUS LYKEION</i>	42
5.1 <i>Uniworl d Day</i>	42
5.2 <i>Perspektiv på rätten</i> – en tvåspråkig universitetskurs för gymnasister	46
5.2.1 Kursbeskrivning	46
5.2.2 Förväntningar och önskemål i början av kursen	47
5.2.3 Åsikter och erfarenheter i slutet av kursen	51
5.3 <i>Äldstes dans</i>	54
5.3.1 Kursbeskrivning	54
5.3.2 Flerspråkighetsstrategier under kursen	54
5.3.3 Åsikter och erfarenheter	59
5.4 Sammanfattning	63
6 SLUTDISKUSSION	65
LITTERATUR	67
FIGURER	
Figur 1. Anvisningen i början av den första danslektionen	16
Figur 2. Valet mellan tvåspråkigt och enspråkigt campus	26
Figur 3. Samarbete över språkgränserna i undervisningen	28
Figur 4. Tillräckligt samarbete över språkgränserna på <i>Campus Lykeion</i>	29
Figur 5. Deltagande i kurser i det andra gymnasiet	30
Figur 6. Val av kurser i det andra gymnasiet	31
Figur 7. Nyttan med att studera en del av kurserna på det andra gymnasiets språk	32
Figur 8. Studier i teoretiska ämnen både på finska och på svenska	34
Figur 9. Studier i praktiska ämnen både på finska och svenska	35
Figur 10. Deltagande i tandemundervisning	37
Figur 11. Tandem som effektivt inlärningsätt	38
Figur 12. Deltagande i tvåspråkiga projekt	39
Figur 13. Tvåspråkiga projekt som krävande arbetsätt	40
Figur 14. Juridikkursens egenskaper	51
Figur 15. Tvåspråkiga anvisningar	59

Figur 16. Tvåspråkig kurs	60
Figur 17. Språkbalansen på kursen	62

TABELLER OCH TABLÅER

Tabell 1. Tvåspråkighetens inverkan på juridikkursen	49
Tabell 2. Språklig hjälp på juridikkursen	53
Tablå 1. Utvalda forskningsaspekter	13
Tablå 2. Affordanserna på <i>Campus Lykeion</i> 2014–2015	25
Tablå 3. Språkligt innehåll och flerspråkighetsstrategier i samband med <i>Uniworld Day</i> 2014	46
Tablå 4. Orsaker till deltagandet i juridikkursen	48

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta**

Tekijä:	Noora Takaveräjä
Pro gradu -tutkielma:	Språklig affordans på <i>Campus Lykeion</i> ur studerandenas synvinkel
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Oppiaine:	Ruotsin kieli
Valmistumisvuosi:	2015
Työn ohjaaja:	Nina Pilke

TIIVISTELMÄ:

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää Vaasassa sijaitsevan kaksikielisen *Campus Lykeionin* kielellisiä affordansseja lukio-opiskelijoiden näkökulmasta tutkimalla heidän mahdollisuuksia koskevia odotuksiaan ja kokemuksiaan toteutuneesta tarjonnasta. Affordanssilla tarkoitan sitä kielellistä tarjontaa kampuksella, jonka opiskelijat huomaavat ja jota he voivat hyödyntää oppimisessaan.

Aineistot koostuvat opiskelijoiden vastauksista kyselyihin, äänitteistä ja havainnoinneista. Analysoin sekä laadullisesti että määrällisesti opiskelijoiden vastauksia kyselyihin. Litteroin kaikki äänitteet ja analysoin niitä laadullisesti käyttäen apunani havainnointeja.

Analysoimani affordanssit koskevat kielirajat ylittävää yhteistyötä, toisen lukion järjestämiä kursseja, teoria-aineiden ja muiden aineiden opiskelua sekä suomeksi että ruotsiksi, tandem-opiskelua ja kaksikielisiä projekteja. Selvitän myös haluaisivatko opiskelijat mieluummin opiskella yksikielisellä kampuksella. Olen luokitellut affordanssit kielten käyttötilanteiden mukaan yksikielisiksi ja kaksikielisiksi. Kaksikieliset affordanssit olen luokitellut edelleen ainetyypin, roolijaon sekä heterogeenisempien työmuotojen mukaan. Tutkin myös kolmea toteutunutta kaksikielistä affordanssia, jotka ovat olleet saatavilla syyslukukauden 2014 aikana: *Uniworl Day* -teemapäivää, oikeustieteen kurssia ja *Vanhojen tanssit* -kurssia. Kuvailen, miten nämä kolme affordanssia toteutetaan kielellisesti sekä selvitän opiskelijoiden kokemuksia oikeustieteen kurssista ja *Vanhojen tanssit* -kurssista. Selvitän myös, millaisia monikielisyystrategioita (toisto, fragmentointi, päällekkäisyys, täydennys) näissä affordansseissa käytetään. Oletan, että affordansseissa käytetään useita eri strategioita.

Oletukseni osoittautui oikeaksi, sillä *Uniworl Day* -teemapäivässä ja *Vanhojen tanssit* -kurssilla käytettiin kaikkia neljää monikielisyystrategiaa. Opiskelijoiden vastaukset osoittavat, että he arvostavat kielellisiä affordansseja ja että he opiskelevat mieluummin kaksikielisellä kuin yksikielisellä kampuksella.

AVAINSANAT: affordans, flersspråkighetsstrategi, tvåspråkighet, gymnasium

1 INLEDNING

Det kan vara komplicerat att definiera vem som är tvåspråkig. En möjlig och också allt vanligare lösning är att använda definitioner som liknar Grosjeans (2010:4) definition: ”Bilinguals are those who use two or more languages (or dialects) in their everyday lives.” Hans definition betonar språkanvändning i stället för flyt eftersom tvåspråkiga människor sällan uppskattar sina språk jämnstarka (Grosjean 2010: 21). Balansen mellan språken kan också ändras med tiden (Baker 2011: 3). Enligt Grosjeans definition behöver man inte lära sig båda språken (eller många språk) som förstaspråk i barndomen utan tvåspråkighet är möjligt också till exempel om man har ett sådant arbete där det behövs många språk dagligen.

Campus Lykeion är ett tvåspråkigt gymnasiecampus i Vasa där finsk- och svenskspråkiga gymnasister studerar under samma tak och får en möjlighet att använda båda språken under sin studietid. Verksamheten på *Campus Lykeion* började i januari 2012 då det finskspråkiga *Vaasan lyseon lukio* och det svenskspråkiga *Vasa gymnasium* flyttade till det gemensamma campuset. (Lär miljöer & internationalisering 2013) *Campus Lykeion* var det första gymnasiecampus i Finland som förenade finsk- och svenskspråkiga gymnasister under samma tak. Ett sådant tvåspråkigt campus är sällsynt också i hela världen och därför har *Campus Lykeions* verksamhet väckt intresse även utomlands. (Kankkonen 2012)

Jag började undersöka språklig affordans på *Campus Lykeion* i min kandidatavhandling under läsåret 2013–2014 (se Takaveräjä 2014) och jag fortsätter med samma tema i denna pro gradu avhandling. Både min kandidatavhandling och denna avhandling pro gradu hör till den forskning som forskarteamet *BiLingCo (Bilingualism and Communication in Organizations)* vid *Vasa universitet* gör inom ramen för projektet *Över språkgränsen – Språklig affordans och principer för undervisning på ett tvåspråkigt gymnasiecampus* som finansieras av Aktiastiftelsen i Vasa under perioden 2014–2015. Med hjälp av olika delprojekt utvecklar forskarna *Campus Lykeions* strategi och verksamhet i samarbete med aktörerna på campuset.

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka språklig affordans på *Campus Lykeion* ur studerandenas synvinkel genom språkval, flerspråkighetsstrategier samt förväntningar och erfarenheter. Jag studerar tre tvåspråkiga affordanser som förverkligas genom att man kombinerar svenska och finska i undervisningskontext och som är tillgängliga under höstterminen 2014: juridikkursen, *Uniworld Day* och äldstes danskurs. Juridikkursen och äldstes danskurs pågår flera veckor medan *Uniworld Day* pågår bara under några timmar. Jag söker svar på två frågor:

1. Hur ser utbudet av och efterfrågan på tvåspråkiga affordanser ut 2014–2015?
2. Vilken språklig praxis används i de tre utvalda affordanserna?

För att kunna svara på den första forskningsfrågan ger jag för det första en helhetsbild av utbudet av alla tvåspråkiga affordanser på *Campus Lykeion* läsåret 2014–2015. För det andra diskuterar jag på basis av enkätsvar samarbetet över språkgränserna enligt innehåll, ämnestyp, roller och arbetsformer. För det tredje analyserar jag studerandenas förväntningar, önskemål och erfarenheter i samband med två kurser (juridikkursen och äldstes danskurs).

För att få svar på den andra forskningsfrågan reder jag ut hur och när olika språk och flerspråkighetsstrategier används i affordanserna. Jag antar att flera olika strategier förekommer under de utvalda tvåspråkiga affordanserna (mer om flerspråkighetsstrategier i 2.2).

Resultaten av min kandidatavhandling visade att studerandena är osäkra om möjligheten att utnyttja olika affordanser på *Campus Lykeion* och att de har relativt begränsade erfarenheter av affordanserna (Takaverjä 2014). Samarbetet mellan gymnasierna grundar sig på frivillighet vilket gör att information om de möjligheter som finns för språkinläringen är central. Med min avhandling vill jag bidra till att studerandenas egna erfarenheter kan spridas och användas som utgångspunkt när den språkliga praxisen i de olika tvåspråkiga affordanserna utvecklas.

1.2 Material

Som material använder jag studerandenas svar på enkäter, bandinspelningar, observationer och *BiLingCos* projektdokumentation (forskningsplan, e-postmeddelanden, strategidokumentation, presentationer, diskussioner).

En elektronisk enkät: samarbete över språkgränsen

Jag studerar studerandenas förväntningar och önskemål om samarbetet över språkgränsen genom att analysera svaren till en elektronisk enkät som skickades till studerande vid *Vaasan lyseon lukio* och *Vasa gymnasium* i januari 2014. Enkäten skickades inte till distansgymnasiernas studerande eftersom de inte är närvarande på *Campus Lykeion* på samma sätt som de övriga studerandena. Studerandena fick själva välja om de ville fylla i enkäten på finska eller på svenska. Enkäten innehåller bakgrundsfrågor samt frågor och påståenden om tvåspråkigheten på *Campus Lykeion* och i samhället, om studier och verksamhet på *Campus Lykeion* och om den så kallade *Vasamodellen*. Sammanlagt finns det 34 frågor i enkäten och största delen av frågorna består av flera påståenden som handlar om samma ämnesområde. Materialet i denna avhandling avgränsas till svaren på 9 påståenden.

Länkarna till enkäten skickades till gymnasiecampus koordinators via e-post den 10 januari 2014. Han skickade länkarna vidare till studerande vid *Vaasan lyseon lukio* den 13 januari. Studerande vid *Vasa gymnasium* fick länkarna först den 15 januari eftersom enkäten diskuterades på ett lärarmöte först. Studerandena fick länkarna via Wilma, ett elektroniskt system som används bland annat i kommunikationen mellan skolorna, studerandena och föräldrarna. Studerande vid *Vaasan lyseon lukio* hade 11 dagar tid att besvara medan studerande vid *Vasa gymnasium* hade 9 dagar.

Härefter använder jag förkortningen VLL för *Vaasan lyseon lukio* och förkortningen VG för *Vasa gymnasium*. Jag fick 68 svar vilka fördelades jämnt mellan VLL och VG. Alla VLL-informanter valde att fylla i enkäten på finska medan VG-informanterna fyllde i enkäten på svenska. Under läsåret 2013–2014 studerade cirka 760 studerande

vid VLL och cirka 140 studerande vid VG (Brännkärr 2014a). Det betyder att VG-studerandenas svarsprocent är betydligt högre än VLL-studerandenas svarsprocent. Av alla svar kom 72 % från kvinnliga studenter, 26 % från manliga studenter och ett svar (2 %) saknar uppgiften om kön. Av alla 68 informanter är 16 informanter (24 %) förstaårsstudenter, 25 (37 %) andraårsstudenter och 26 (38 %) tredjeårsstudenter. En informant (1 %) har inte svarat hur länge han har studerat i gymnasiet. Från VLL svarade andraårsstudenter flitigast och från VG kom det mest svar från tredjeårsstudenter. 33 informanter (49 %) har svarat att de upplever sig som enspråkiga medan 27 informanter (40 %) upplever sig som tvåspråkiga. 7 informanter (10 %) har svarat att de är flerspråkiga. En informant (1 %) har inte svarat om han upplever sig som en-, två- eller flerspråkig. Majoriteten av VLL-informanterna (62 %) upplever sig som enspråkiga medan majoriteten av VG-informanterna (65 %) upplever sig som två- eller flerspråkiga. Största delen av informanterna som upplever sig som två- eller flerspråkiga nämner att de är två- eller flerspråkiga på finska, svenska och engelska. Finskan nämns 33 gånger, svenskan 26 gånger och engelskan 14 gånger. Även makedoniskan och albanskan nämns, båda en gång.

Tre affordanser: språklig praxis, förväntningar, önskemål och erfarenheter

Uniworld Day 24.10.2014

Under läsåret 2014–2015 studerade cirka 760 studerande på VLL och cirka 150 studerande på VG (Brännkärr 2014b). Det kan antas att antalet studerande fördelas relativt jämnt mellan årskurserna. *Uniworld Day* är en temadag som är avsedd för första årets studerande på *Campus Lykeion*. Den 24 oktober 2014, som var FN-dagen, observerade jag evenemanget *Uniworld Day*. Jag observerade de olika delmomenten, gjorde anteckningar, tog bilder och spelade in ljud med diktafon. Dessa använder jag som stöd för minnet när jag beskriver den språkliga praxisen. I *Uniworld Day* deltog åtta klasser från VLL och två klasser från VG, uppskattningsvis sammanlagt 300 studerande.

Juridikkursen 2.10–19.11.2014

Enkäten till juridikkursen gavs till gymnasiecampus koordinatör den 30 september 2014. Han tog hand om att studerandena fick enkäten då kursen började. Meningen med enkäten var att få veta kursdeltagarnas förväntningar om kursen. Sammanlagt 20 studerande var anmälda till kursen, nio från VLL och elva från VG. Informanterna fyllde i enkäten hemma och tog den med sig nästa gång. Jag och min handledare Nina Pilke hämtade enkäterna tillbaka. Vi fick 17 enkäter tillbaka av vilka sju kom från VLL-informanterna och tio från VG-informanterna. VLL-informanternas svarsprocent blev således 78 % och VG-informanternas svarsprocent 91 %. Av sju VLL-informanter är tre (43 %) andraårsstuderande, tre (43 %) tredjeårsstuderande och en (14 %) fjärdeårsstuderande. Sex av dem (86 %) har finska som modersmål och en (14 %) har arabiska. Alla tio VG-informanter (100 %) är tredjeårsstuderande och de har svenska som modersmål. Alla VLL-informanterna valde att fylla i enkäten på finska medan alla VG-informanterna fyllde i enkäten på svenska.

I slutet av kursen delades det nya enkäter till kursdeltagarna för att få veta informanternas åsikter och erfarenheter om kursen. Studerandena informerades också om möjligheten att svara på båda enkäterna och få en biobiljett. Jag hämtade enkäterna tillbaka under kursens sista vecka. Av de 17 informanter som hade svarat på den första enkäten lämnade 13 informanter också den andra enkäten tillbaka. Av dessa 13 enkäter kom sex från VLL-informanterna och sju från VG-informanterna. Av de sex VLL-informanterna är tre (50 %) andraårsstuderande, två (33 %) tredjeårsstuderande och en (17 %) fjärdeårsstuderande. Fem av dem (83 %) har finska som modersmål och en (17 %) har arabiska. Alla sju VG-informanter (100 %) är tredjeårsstuderande och de har svenska som modersmål. Alla VLL-informanterna valde att fylla i enkäten på finska, sex VG-informanter fyllde i enkäten på svenska och en VG-informant fyllde i enkäten på finska. Vid sidan av de två enkäterna på en A4 var ingår också en kursplan med information om bland annat kursens innehåll och prestationssätt i mitt material.

Äldstes danskurs 1.12.2014–13.2.2015

Äldstes danskurs är avsedd för studerande som går sitt andra studieår i gymnasiet. Kursen började i december 2014. Jag och min handledare Nina Pilke observerade en danslektion den 16 december då en tvåspråkig grupp tränade med en manlig gymnastiklärare och en kvinnlig assistent. Vi bandade in lärarens tal med en diktafon och mikrofon. Jag observerade och bandade en annan danslektion den 16 januari 2015 då samma tvåspråkiga grupp tränade med en manlig och en kvinnlig gymnastiklärare. Båda lärarnas tal bandades in med diktafoner och mikrofoner. Den 4 februari 2015 delade jag och Pilke ut enkäter till studerande i samband med en danslektion och de fyllde i enkäten i början av lektionen. Studerandena fick själva välja om de ville fylla i enkäten på finska eller på svenska. Enkäten på en A4 innehåller tre bakgrundsfrågor samt frågor och påståenden om tvåspråkigheten på kursen. Sammanlagt finns det en sluten fråga som består av åtta påståenden samt två öppna frågor. Informanterna har också en möjlighet att kommentera fritt. Materialet i denna avhandling avgränsas till svaren på de åtta påståendena.

Jag fick 61 svar vilka fördelades så att 41 svar kom från VLL, 12 från VG, tre från yrkesskolor och fem svar saknade informationen om skolan. Jag avgränsar materialet till de svar som är från VLL- och VG-informanter. Jag lämnar bort de tre svar som kom från studerande vid yrkesskolor eftersom de inte är den primära målgruppen för *Campus Lykeions* tvåspråkighet. Jag lämnar också bort de svar som saknade informationen om skolan. Av alla 53 svar som kommer med i analysen kom 64 % från kvinnliga studerande, 28 % från manliga studerande och 8 % saknar uppgiften om kön. Det kan antas att alla informanterna är andraårsstuderande eftersom kursen är avsedd för dem. Majoriteten av VLL-informanterna (88 %) har finska som modersmål. En VLL-informant (2 %) har svarat att han är tvåspråkig på finska och svenska samt en informant (2 %) är tvåspråkig på svenska och polska. Majoriteten av VG-informanterna (75 %) har svenska som modersmål. En VG-informant (8 %) har finska som modersmål och en VG-informant (8 %) är tvåspråkig på svenska och finska. Tre VLL-informanter och en VG-informant har inte svarat på frågan om modersmålet. Majoriteten av alla informanterna har finska som modersmål.

1.3 Metod

Denna undersökning är en fallstudie. En fallstudie är en undersökning av en specifik företeelse som väljs till exempel eftersom den är viktig och intressant (Merriam 1994: 24). Denna undersökning kan anses vara viktig eftersom med hjälp av den utvecklas *Campus Lykeions* strategi som påverkar många studerandes och lärares vardag. *Campus Lykeion* är ett av de få tvåspråkiga gymnasiecampus i Finland (se Kajander, Dufva, Kotkavuori & Alanen: 2014) och därför kan de resultat som min studie ger antas vara av intresse för en bredare mottagargrupp i utbildningskontext. Jag har samlat de olika forskningsaspekterna i tablå 1.

Tablå 1. Utvalda forskningsaspekter

UTBUD	LÄSÅRET 2014–2015 PÅ CAMPUS LYKEION			
	affordanser			
	en helhetsbild			
EFTERFRÅGAN	STUDENTENKÄT 2014			
	förväntningar och erfarenheter om affordanserna			
	kvantitativ		jämförande	
		VLL – VG		
SPRÅKLIG PRAXIS	TRE AFFORDANSER			
	<i>Uniwold Day</i> kvalitativ	Rehs kategorier		
	<i>Perspektiv på rätten</i> kvalitativ och kvantitativ		erfarenheter	önskemål, förväntningar
	<i>Äldstes dans</i> kvalitativ och kvantitativ			

Undersökningen är framför allt beskrivande för jag kommer att beskriva den språkliga praxis som tillämpas i *Campus Lykeions* tvåspråkiga affordanser. Undersökningen är både kvalitativ och kvantitativ. Jag analyserar kvantitativt informanternas svar på nio påståenden som handlar om studerandenas förväntningar och erfarenheter om affordanserna på *Campus Lykeion*. Jag jämför de svar som jag fått från VLL-informanter med de svar som jag fått från VG-informanter utgående från siffervärden.

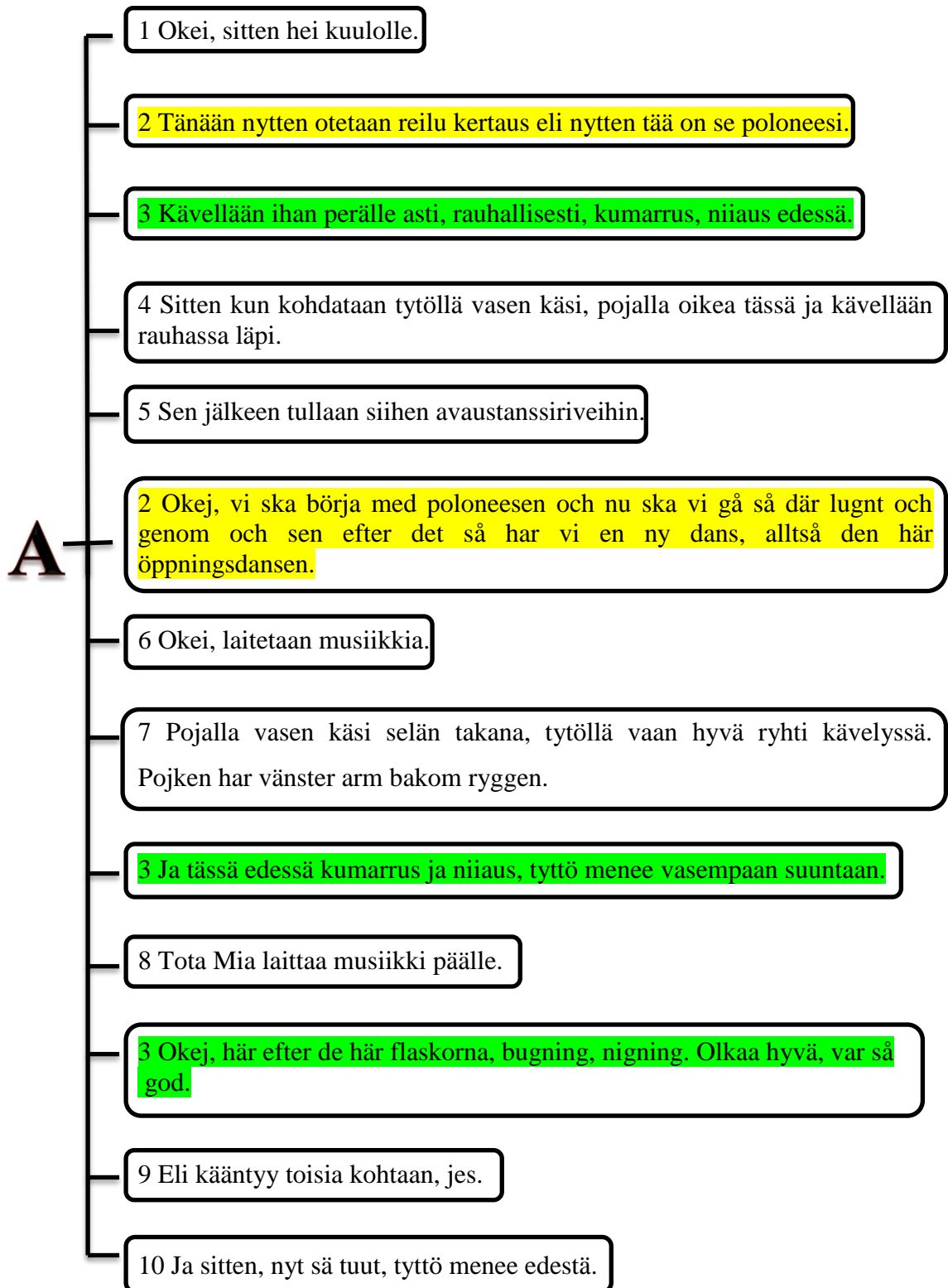
Jag presenterar resultaten med hjälp av figurer. För att få en helhetsbild räknar jag ihop de informanter som är helt eller delvis av samma åsikt med påståendet samt de informanter som är helt eller delvis av annan åsikt. De informanter som är varken av samma eller av annan åsikt och de som inte kan säga anges separat.

Jag observerar *Uniwold Day* och som stöd för min observation har jag ljud som bandades in med en diktafon. Jag beskriver temadagens språkliga praxis utgående från Rehs (2004) fyra kategorier som är duplicering, fragmentering, överlappning och komplementaritet. Jag presenterar Rehs kategorisering närmare i avsnitt 2.2

Jag analyserar både kvalitativt och kvantitativt informanternas svar på enkäter om kursen *Perspektiv på rätten*. Jag presenterar resultaten med hjälp av en tablå, en figur och två tabeller. I den enkät som informanterna fick i början av kursen finns det sammanlagt fem öppna frågor och en sluten fråga. Materialet i denna avhandling avgränsas till svaren på en sluten och en öppen fråga. I samband med den slutna frågan räknar jag genomsnittsvärden av informanternas svar för att kunna presentera orsakerna i en ordningsföljd som visar informanternas prioritering. Jag jämför VLL-informanternas svar med VG-informanternas svar. Den slutna frågan handlar om orsaker till deltagandet i kursen och den öppna frågan handlar om informanternas förväntningar och önskemål om kursens tvåspråkighet. Svaren på den öppna frågan diskuterar jag med hjälp av utvalda exempel. I den enkät som informanterna fick i slutet av kursen finns det sammanlagt fyra öppna frågor, två slutna frågor och möjligheten att kommentera fritt. I denna avhandling avgränsas materialet till svaren på en sluten och en öppen fråga. Den slutna frågan består av 11 motsatta ordpar och en femgradig skala. Informanterna har kryssat i vilketdera adjektivet som beskriver kursen bättre. Jag redogör hur informanternas svar fördelades och jämför VLL-informanternas svar med VG-informanternas svar. I den öppna frågan har informanterna berättat hur lärarna och studerandena hjälpte varandra i fråga om det språkliga. Dessa svar diskuterar jag genom exempel ur materialet. Innan jag analyserar informanternas enkätsvar beskriver jag hur kursen fungerar språkligt vilket jag får veta i kursplanen. I beskrivningen använder jag Rehs (2004) kategorier.

Jag analyserar kvantitativt informanternas svar på åtta påståenden om äldstes danskurs. Jag presenterar resultaten med hjälp av tre figurer. Jag kommer inte att jämföra VLL-informanternas svar med VG-informanternas svar eftersom antalet VLL-informanter är betydligt större än antalet VG-informanter (se 1.2). Jag observerar två lektioner på äldstes danskurs. Ljud som bandades in med diktafoner utgör primärmaterialet. Jag transkriberar alla inspelningar. I transkriberingarna excerperar jag sex anvisningar som beskriver olika händelser under lektionerna som till exempel då lärarna börjar undervisa en ny dans. Anvisningarna består av instruktioner som figur 1 visar. Jag markerar i texten när lärarna talar direkt till någon studerande respektive hela gruppen eftersom jag koncentrerar mig på vilket sätt lärarna ger anvisningarna till hela gruppen. I exemplet (i avsnitt 5.3.2) har jag markerat med röd färg då lärarna talar samtidigt. Jag avgränsar materialet till tre anvisningar i båda transkriberingarna. De utvalda anvisningarna väljs så att de finns i början, i mitten och i slutet av transkriptionen. Med hjälp av mina observationer och transkriberingar analyserar jag äldstes danskurs enligt Rehs (2004) kategorier för att beskriva vilka språkstrategier som kan identifieras. Eftersom jag använder Rehs kategorisering är denna del av min undersökning deduktiv.

Figur 1 på följande sida visar hur en anvisning består av instruktioner, i detta fall av 10 instruktioner. Den första instruktionen är endast på finska. Samma gäller instruktionerna 4, 5, 6, 8, 9 och 10. Det finns tre tvåspråkiga instruktioner: 2, 3 och 7. Jag markerar med färg om en instruktion avbryts av en annan instruktion.

Figur 1. Anvisningen i början av den första danslektionen

2 AFFORDANS OCH FLERSPRÅKIGHETSSTRATEGIER

I detta kapitel redogör jag för begreppet 'affordans' och flerspråkighetsstrategier. Avsnitt 2.1 handlar om affordans medan det i avsnitt 2.2 är fråga om flerspråkighetsstrategier.

2.1 Affordans

Utbildningsstyrelsen har gjort upp *Grunderna för gymnasiets läroplan* (2003) som tar ställning till gymnasiestudenters inlärningsmiljö. Inlärningsmiljön omfattar inte bara undervisningssituationer och klassrum utan allt som stöder språkinläringen. Andra individer kan också vara en betydande del av inlärningsmiljön. Inlärningsmiljöns språkliga utbud som studenten blir medveten om och kan utnyttja i sin egen språkinläring kallas *affordans*. Allt språkligt utbud är inte affordans utan bara det som studenten är intresserad av och kan ta i bruk. (Aalto, Mustonen & Tukia 2009: 405)

Begreppet 'affordans' (en *affordance*) introducerades först av psykologen James J. Gibson år 1977. Härefter har termen använts lite på olika sätt. (Aalto m.fl. 2009: 405) Affordans är enligt van Lier (2000: 252) en viss egenskap i omgivningen som är relevant för en aktiv, perceptiv organism i denna omgivning. Affordans möjliggör agerande men förorsakar inte det. Agerandet beror på organismens handlingar och vilja samt vad den uppfattar som användbart. Inlärningsmiljön borde erbjuda så många affordanser som möjligt så att varje individ kan hitta och börja använda de som är de mest lämpliga. I denna undersökning avser jag med affordans tvåspråkiga kurser och temadagar som möjliggör aktiv språkanvändning i vardagen vid ett tvåspråkigt gymnasiecampus.

Gibson ansåg att affordans inte bara är en viss egenskap i omgivningen utan han underströk förhållandet mellan omgivningen och aktören. Med tanke på språkinläring är det alltså inte fråga om bara olika språkinläringmöjligheter som är tillgängliga i omgivningen utan mer om aktiva studerande och själva agerandet. Det kan inte finnas

det ena utan det andra: språket i sig självt är inte affordans om det inte finns en aktiv studerande som är intresserad av det. (van Lier 2000: 252–232) Också termerna *input* och *intag* (en *input* och *intake*) hänger ihop med Gibsons definition. Corder (1967 via Rast 2008: 3) var den första som beskrev skillnaden mellan dessa två. När man talar om input ses studeranden oftast som passiv lyssnare. Om studeranden är aktiv i stället för passiv och processerar själv den information som ges i omgivningen är det fråga om intag. Då kontrollerar studeranden input och utnyttjar det som han anser som användbart. Det kan tänkas att en viss egenskap i omgivningen, till exempel ett främmande språk som man hör och ser dagligen, är input. Denna input möjliggör språkinläring men förorsakar inte det. Om studeranden märker denna input och blir intresserad av den förändras input till intag: studeranden börjar aktivt utnyttja detta främmande språk i sin inläring och då är det också fråga om affordans.

Ingenjören och psykologen Norman (1988: 57–58) påstår att människor agerar på ett visst sätt eftersom de har vetande som baserar sig till exempel på tidigare erfarenheter. Deklarativ kunskap inkluderar kunskap om fakta och regler. Som exempel om denna slags kunskap använder Norman trafikregler: man måste stanna när trafikljuset visar rött. Deklarativ kunskap är lätt att märka och lära sig. Procedural kunskap är däremot svårt eller omöjligt att märka och svårt att lära sig. Enligt Norman möjliggör kunskap av denna typ till exempel att man kan spela tennis eller stanna bilen på en isig väg. Procedural kunskap är således delvis omedvetet. Dessa två typer av kunskap styr agerandet, till exempel att man använder en stol för att sätta sig på den. En stol erbjuder också många andra affordanser: man kan bland annat bära den eller slå den sönder. Utgående från tidigare erfarenheter vet man att stolens viktigaste affordans är sittande och därför är det sannolikt att man tar denna affordans i bruk i stället för andra affordanser som stolen erbjuder.

Kunskaper kan delas in i teoretiska och praktiska kunskaper. Man kan tillägna sig olika kunskaper antingen formellt eller informellt. Enligt Liedman finns det tre saker som utmärker kunskapen: sammanhang, kritik och användning. Det är viktigt att man sätter nya saker in i ett begripligt sammanhang och samtidigt kritiserar dem. Man borde också kunna använda kunskapen på ett vettigt sätt. (Millenniekommittén 2000: 140, 144)

Kunskap och vetande kan skiljas av varandra. Kunskapen kan ses som relation mellan ett subjekt och ett objekt, alltså mellan en människa och något hon känner till, medan vetandet kan bara ses som objekt. Vetandet kan mätas och jämföras med annat vetande. Vetandet är någonting som existerar fast någon inte märker det. Vetandet blir kunskap först om man är kritisk och hittar ett sammanhang samt kan använda det. (Millenniekommittén 2000: 142, 144) Om man tänker på språk kan man ha bara vetande om ett språk, till exempel om språkets grammatik. Först när man kritiskt börjar använda språket i ett vettigt sammanhang ändras vetandet till kunskap. Samma kan tänkas gälla affordanser: vetande om att affordanser finns ändras till kunskap om den först när man börjar använda den.

Inom språkvetenskapen har bland annat Karjalainen forskat kring affordans. Hon har studerat hurdana kommunikationsstrategier andraspråkinlärarna använder när de löser problem i språkproduktion. Andraspråkinlärarna i hennes studie var par som deltog i tandemläring där personer med olika modersmål lär varandra sitt modersmål genom diskussioner och andra övningar. (Brammerts & Jonsson 2003: 9; Karjalainen 2011) I Karjalainens undersökning har den ena studenten finska som modersmål och den andra studenten har svenska som modersmål. (Mer om tandemläring i avsnitt 3.3)

2.2 Flerspråkighetsstrategier

Reh (2004) har gjort upp en kategoriseringsmodell som hon och andra forskare har använt då de har studerat lingvistiska landskap. I dessa undersökningar har man intresserat sig för hur olika språk samspelar särskilt i skrivna texter, till exempel i olika slags skyltar. I min undersökning är det också fråga om språkens, finskans och svenskans, samspel vilket gör att Rehs kategorisering kan tillämpas.

Rehs fyra flerspråkiga skriftstrategier är **duplicering** (en *duplicating*), **fragmentering** (en *fragmentary*), **överlappning** (en *overlapping*) och **komplementaritet** (en *complementary*) (de svenska översättningarna är mina egna). I dupliceringsstrategin upprepas all information så att läsarna eller åhörarna får exakt samma information på

båda språken. I den fragmentariska strategin framförs all information på det ena språket men en del av den informationen ges också på det andra språket. Om informationen är delvis densamma men delvis olik är det fråga om överlappande strategi. Då får läsarna eller åhörarna en del av informationen på båda språken men det förekommer också någonting nytt. I komplementär strategi uttrycks olik information på olika språk så att man måste förstå båda språken för att uppfatta helheten. (Reh 2004)

Bland annat Koskinen (2012) har använt Rehs kategorier då hon har studerat lingvistiska landskap i Tammerfors. Följande exempel härstammar från Koskinens artikel.

- (1) Hälytys / Alarm
- (2) Opiskelijakortilla -10% palveluista Ma-Pe klo 9-14. Ei koske tuotteita.
Student discount -10% from salon services Mo-Fri 9-14 with a studentcard.

I exempel 1 är det fråga om duplicering eftersom samma information ges på flera språk. *Alarm* kan tolkas som både svenska och engelska så i detta exempel ges information egentligen på tre språk. Enligt Koskinen är *alarm* i denna kontext dock svenska eftersom hon tycker att man i detta fall försöker förverkliga kravet på ett tvåspråkigt samhälle. Hon påpekar att till exempel i något annat sammanhang kan ordet anses vara engelska.

Den fragmentariska strategin syns i exempel 2. Informationen om rabattpriserna är både på finska och på engelska. I den finska texten har tillagts att rabatten inte gäller produkterna. I detta fall kan de engelskspråkiga missförstå textens budskap eftersom tillägget inte finns på engelska. Dessa två exempel visar att i dupliceringsstrategin får läsarna eller åhörarna samma information medan man i de andra tre strategierna får mindre eller mer information om man inte kan båda språken. Exempel på överlappning och komplementaritet finns i kapitel 5.

3 TVÅSPRÅKIGHET I UTBILDNINGSKONTEXT

I detta kapitel diskuterar jag tvåspråkighet i utbildningskontext. I avsnitt 3.1 diskuterar jag tvåspråkighet i samhället med utgångspunkt i lagstiftningen. Avsnitt 3.2 handlar om tvåspråkigheten inom utbildning och avsnitt 3.3 handlar om *Campus Lykeion*.

3.1 Samhällelig tvåspråkighet

Enligt språklagens 1 § 1 mom. (2003) är Finlands nationalspråk finska och svenska. Det betyder att alla finländare har rätt att få bland annat samhällsservice och utbildning på båda språken. Utgångspunkten för språkliga rättigheter finns även i Finlands grundlag (1999) där det står att ”Ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.” (Finlands grundlag 2 § 6 mom.)

År 2013 fanns det 320 kommuner i Finland (Kommunerna.net 2013). Kommunerna är antingen enspråkiga eller tvåspråkiga. En kommun är tvåspråkig om där bor både finsk- och svenskspråkiga invånare och minoriteten är åtminstone åtta procent av alla invånarna eller minst 3000 invånare. (Språklag 1 § 5 mom.) I Vasas kommun bor nästan 15 000 invånare som har svenska som registrerat modersmål vilket utgör cirka 23 % av alla invånarna medan de som har finska som registrerat modersmål utgör en klar majoritet. Cirka 71 % av invånarna i Vasas kommun har finska som registrerat modersmål. (Vasas stad 2013) Båda inhemska språken är synliga i Vasas gatubild och i stort sett är till exempel alla skyltar och all kommersiell information både på finska och på svenska. I Vasas kommun finns också bra utbildningsmöjligheter för båda språkgrupperna från dagvård till högskolor. Det står i Vasaregionens strategi att tvåspråkighet är en viktig faktor för regionens framgång som betonar tolerans och kulturell mångfald (Vaasanseudun strategia 2004–2015).

3.2 Tvåspråkighet inom utbildning

Enligt lagen är tvåspråkiga kommuner skyldiga att ordna grundläggande utbildning separat för vardera språkgruppen (Lag om grundläggande utbildning 2 § 4 mom.). Finskspråkiga skolor är avsedda för elever som har finska som modersmål eller tillräckliga kunskaper i finskan för att kunna delta i finskspråkig undervisning. Svenskspråkiga skolor är däremot avsedda för elever med svenska som modersmål eller tillräckliga kunskaper i svenskan. Om skolspråket inte är barnets modersmål kan bland annat språkstöd behövas. Skolspråket är alltså skolans officiella språk men det kan ändå finnas olika undervisningsspråk i en och samma skola. Till exempel under engelsklektioner kan man använda engelska fast skolspråket är något annat. Det är möjligt att ett barn från en finskspråkig familj går i en svenskspråkig skola och tvärtom. Tvåspråkiga elever studerar vanligtvis i svenskspråkiga skolor för att lägga grunden till bra språkkunskaper i båda inhemska språken (Svenskfinland 2013). Det finns även så kallade svenska språköar till exempel i Tammerfors där barnen från en finskspråkig livsmiljö studerar i en svensk skola. Då är skolomgivningen oftast det enda tillfället att använda svenska för de flesta eleverna. (Laurent 2013: 7)

I Finland möjliggörs tvåspråkig undervisning av språkbad. I språkbad har barn i en grupp antingen finska som registrerat modersmål om de går i svenskt språkbad eller svenska som registrerat modersmål om de går i finskt språkbad. Barn blir vana vid att lära sig både på finska och på svenska parallellt. Det är vanligare att finskspråkiga barn går i svenskt språkbad än tvärtom. I början av språkbadet är all undervisning och alla aktiviteter på språkbadsspråket. (Edu.fi 2010) Bland annat i Vasa har man en möjlighet att studera tvåspråkigt även på högskolenivå. Helsingfors universitet arrangerar sedan 1991 i Vasa juridisk utbildning i vilken studerande avlägger minst en tredjedel på det andra inhemska språket och får en anteckning i betyget om det. (Helsingfors universitet 2015)

Grundskolorna i Finland är officiellt enspråkiga. Tvåspråkiga skolor existerar således inte i Finland men samlokaliserade skolor är möjliga och existerar redan. En samlokalisering kan ordnas på många olika sätt där graden av samarbete mellan

skolorna varierar. Några samlokaliserade skolor har inget samarbete med varandra utan skolorna har egna utrymmen och egna aktiviteter. I några skolor betecknar samlokalisering framför allt delade utrymmen medan andra skolor planerar skolverksamheten tillsammans och ordnar gemensamma aktiviteter för båda språkgrupperna. (Sahlström, From & Slotte-Lüttge 2013: 322–323) Meningen med samlokaliserade skolor är inte bara att lära sig språk utan också föra olika språkgrupper närmare varandra och minska på fördomar (Sundman 2013: 22).

3.3 *Campus Lykeion*

Verksamheten på *Campus Lykeion* inleddes i januari 2012 då *Vaasan lyseon lukio* (VLL) och *Vasa gymnasium* (VG) flyttade under samma tak. Två distansgymnasier är också en del av *Campus Lykeion*. VG:s behov av större utrymmen var en viktig orsak till varför det gemensamma campuset skapades. Gymnasierna är fortfarande självständiga och undervisningen i VLL sker på finska medan undervisningsspråket i VG är svenska. Åtminstone en del av gymnasiernas praxis har förblivit oförändrade i skolornas skilda undervisningsutrymmen men den stora förändringsprocessen är ännu oavslutad. (Lärnmiljöer & internationalisering 2013)

Campus Lykeion var 2012 enastående i Finland och möjligen i hela världen och därför har man börjat kalla *Lykeions* verksamhet *Vasamodellen*. Det är svårt att beskriva *Vasamodellen* exakt eftersom begreppet inte är grundligt definierat. (Pilke & Vik 2013: 293–294) Begreppet revideras fortfarande och *Vasamodellens* mål förverkligas med hjälp av en speciell strategi som inkluderar bland annat en medveten språkstrategi. Allt samarbete mellan gymnasierna grundar sig på frivillighet och alla studerande och lärare har rätt att använda sitt modersmål. (Vasamodellen 2013)

I Finland finns över 20 skolbyggnader där finsk- och svenskspråkiga grundskoleelever delar lokaler men *Campus Lykeion* är det första gymnasiecampus som har förenat både finsk- och svenskspråkiga gymnasister under samma tak. (Kankkonen 2012; Sahlström m.fl. 2013: 323) Nuförtiden finns det tvåspråkiga gymnasiecampus också i Jakobstad

och Pargas. Gymnasierna på *Campus Lykeion* har skilda klassrum men matsalen och andra campusutrymmen är gemensamma (Yle Pohjanmaa 2011). Gymnasierna planerar skolverksamheten tillsammans och ordnar gemensamma evenemang för båda språkgrupperna. Till exempel har gymnasierna hittills samarbetat inom projektet *Klasstandem*. (Vasa gymnasium 2013) Tandeminläringens syfte är att personer med olika modersmål lär varandra sitt modersmål genom diskussioner och andra övningar (Brammerts & Jonsson 2003: 9). I detta fall har den ena studenten finska som modersmål och den andra studenten har svenska som modersmål. Tandemstudenterna träffas regelbundet och varannan gång talar de finska och varannan gång svenska. Klasstandem började på hösten 2012 vid *Campus Lykeion*. De tre första åren leds projektet av *Åbo Akademi* och *Vasa universitet* och efter det kan VLL och VG kallas Finlands första tandemgymnasier. (Vasa gymnasium 2013) År 2014 belönades VLL och VG för projektet *Klasstandem* med en europeisk kvalitetsutmärkelse *European Label*. Utmärkelsen är lanserad av Europeiska unionen. Meningen med denna utmärkelse är bland annat att förbättra kvaliteten på språkundervisningen genom att hitta innovativa språkundervisningsprojekt som kan tillämpas också i andra skolor. (Utbildningsstyrelsen 2014a)

Studierna i gymnasiet består av obligatoriska, fördjupade och tillämpade kurser (Grunderna för gymnasiet läroplan 2003: 17). Både VLL och VG har öppna kursbrickor vilket betyder att studerandena kan välja olika slags kurser också i det andra gymnasiet. Om VLL-studerande väljer att delta i VG:s kurser sker undervisningen alltid på svenska. Samma princip gäller också VLL där undervisningsspråket är finska även när VG-studerande deltar i kurserna. (Vasamodellen 2013) Om VLL-studerande studerar tre kurser i VG får de en tillämpad kurs i svenska godkänd. Samma gäller också VG-studerande: om de studerar tre kurser i VLL får de en tillämpad kurs i finska godkänd. (Vaasan lyseon lukio 2015a) Alla lektionerna på *Campus Lykeion* börjar och slutar samtidigt vilket är en förutsättning för ett smidigt samarbete över språkgränserna. (Vasamodellen 2013)

4 AFFORDANSER PÅ CAMPUS LYKEION

Jag har samlat affordanserna på *Campus Lykeion* under läsåret 2014–2015 i tablå 2. VLL och VG har haft samarbete i kurser i elva olika ämnen och i tre temadagar. Det finns också annat samarbete som till exempel olika projekt och öppna kursbrickor.

Tablå 2. Affordanserna på *Campus Lykeion* 2014–2015

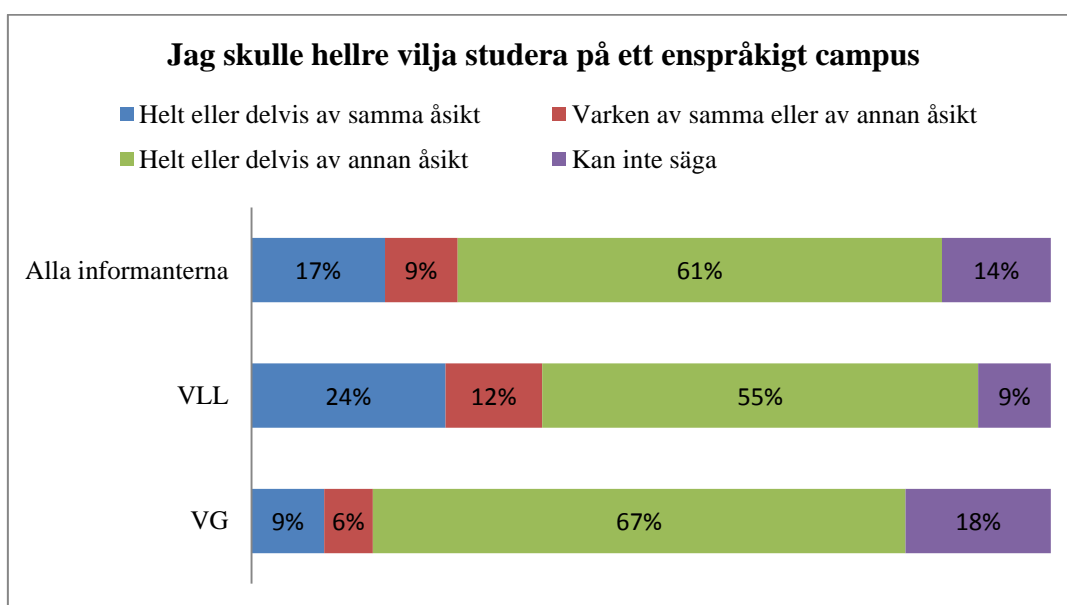
AFFORDANSERNA PÅ CAMPUS LYKEION 2014–2015	
Kurser	kemi, musik, engelska, tyska, ryska, spanska, samhällslära, juridik, energi, äldstes dans, klasstandem
Temadagar	junnudagen, <i>Uniworld Day</i> , <i>Future Fun</i>
Annat	elevkår, tutorer, projektet Sierra Leone, arbetslivsprojekt, teaterföreställning, öppna kursbrickor

I detta kapitel analyserar jag informanternas åsikter om samarbetet över språkgränserna på *Campus Lykeion* utgående från informanternas svar på nio påståenden. Informanterna hade en möjlighet att kommentera sina svar i samband med varje påstående. Den affordans som jag analyserar handlar om den tvåspråkiga studiemiljön och gymnasiernas samarbete över språkgränserna vilket möjliggörs av tandemundervisningen, kurserna i det andra gymnasiet, studierna i teoretiska och praktiska ämnen både på finska och på svenska samt tvåspråkiga projekten. I figurerna jämför jag de svar som jag fått från VLL med de svar som kom från VG.

I samband med sex påståenden har informanterna sex svarsalternativ: *helt av samma åsikt*, *delvis av samma åsikt*, *delvis av annan åsikt*, *helt av annan åsikt* och *varken av samma eller av annan åsikt* samt *kan inte säga*. I samband med tre påståenden har informanterna fyra svarsalternativ: *ja*, *nej*, *nej men skulle vilja* samt *nej och vill inte*. En del informanter valde att inte svara på alla frågor och jag markerar bortfallet inom parentes i slutet av figurrubrikerna.

4.1 Tvåspråkig studiemiljö

I detta avsnitt reder jag ut om informanterna hellre skulle vilja studera på ett enspråkigt campus som skulle vara en annorlunda inlärningsmiljö jämfört med *Campus Lykeion*. Jag undersöker också hur länge informanterna som är av samma och av annan åsikt har studerat i gymnasiet. De informanter i min studie som är andra- eller tredjeårsstudenter i gymnasiet har erfarenheter också av ett enspråkigt campus. På ett enspråkigt campus finns ett mera avgränsat språkligt utbud på finska och på svenska än på ett tvåspråkigt campus som *Campus Lykeion*.

Figur 2. Valet mellan tvåspråkigt och enspråkigt campus (N=66)

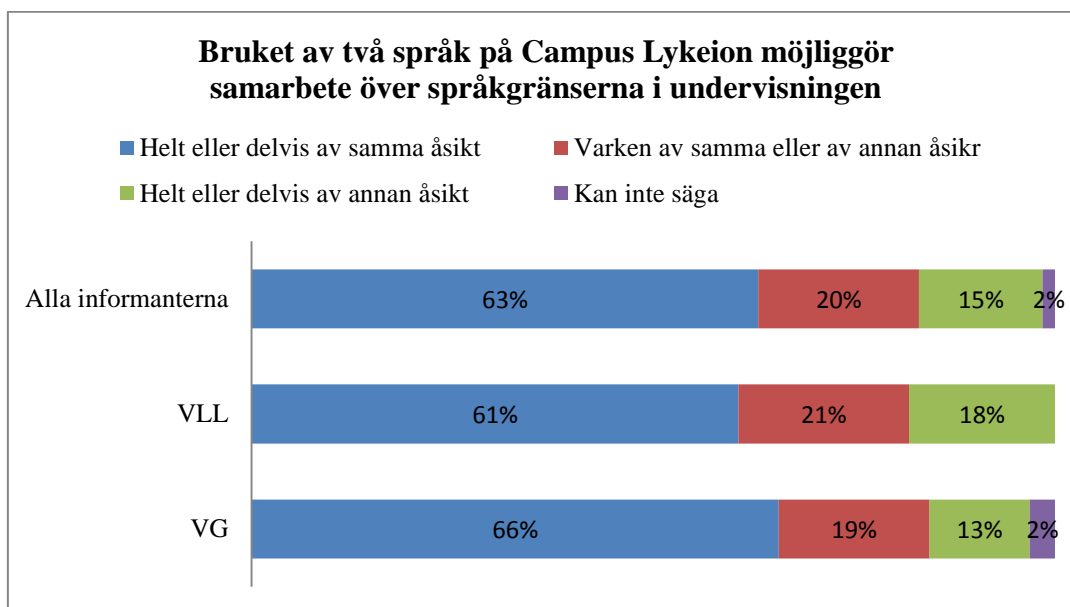
Figur 2 visar att 61 % (40 informanter) av alla informanterna är helt eller delvis av annan åsikt med påståendet ”jag skulle hellre vilja studera på ett enspråkigt campus”, alltså de vill hellre studera på ett tvåspråkigt campus. Av dessa 40 informanter är 15 tredjeårsstudenter, 14 andraårsstudenter och 11 förstaårsstudenter. 17 % (11 informanter) är helt eller delvis av samma åsikt med påståendet. Av dessa 11 informanter är bara en informant förstaårsstudent, 5 informanter är andraårsstudenter

och 5 informanter är tredjeårsstudenter. 9 % (6 informanter) är varken av samma eller av annan åsikt och 14 % (9 informanter) kunde inte säga. Två informanter som är förstaårsstudenter svarade att de inte kan säga medan fyra andraårsstudenter och tre tredjeårsstudenter svarade på samma sätt.

Majoriteten av informanterna har svarat att de är helt eller delvis av annan åsikt med påståendet vilket betyder att de hellre vill studera på ett tvåspråkigt campus än på ett enspråkigt campus. Detta kan antas ha koppling till att informanterna uppskattar mångsidig affordans som möjliggör varierande inlärningsprocesser. 67 % av VG-informanterna och 55 % av VLL-informanterna föredrar tvåspråkigt campus framför enspråkigt campus. Detta kan tolkas så att *Campus Lykeion* är en trivsamt inlärningsmiljö. Knappt en fjärdedel av VLL-informanterna dvs. 24 % och 9 % av VG-informanterna skulle hellre vilja studera på ett enspråkigt campus vilket kan tolkas så att VG-informanterna förhåller sig mer positivt till *Campus Lykeion* jämfört med VLL-informanterna.

4.2 Samarbete över språkgränserna

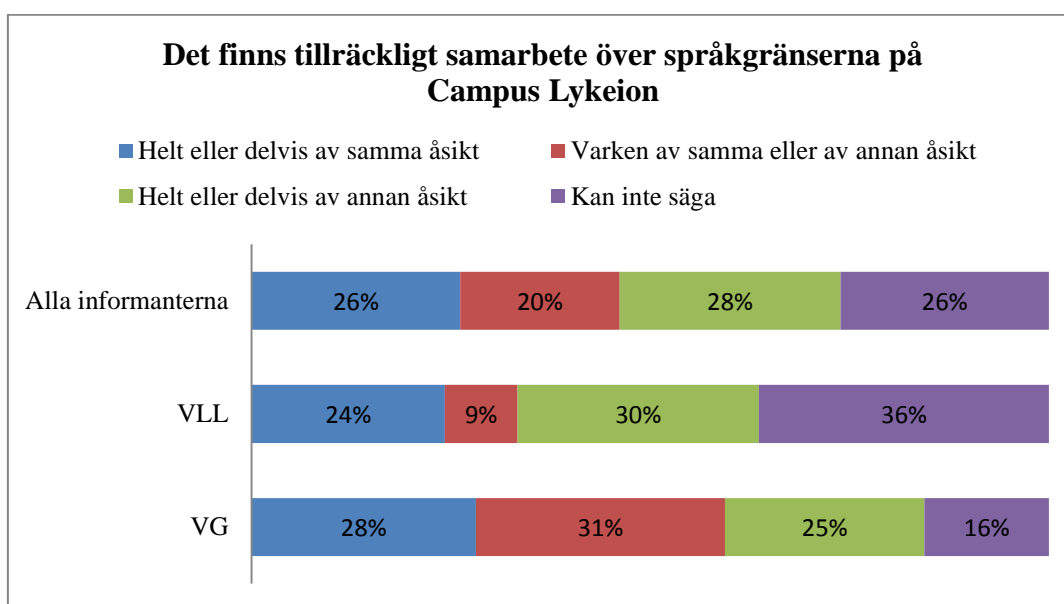
Analysen i detta avsnitt bygger på informanternas svar på två påståenden. Jag analyserar informanternas åsikter om gymnasiernas samarbete över språkgränserna. Först utreder jag om informanterna tycker att bruket av två språk på *Campus Lykeion* möjliggör samarbete över språkgränserna i undervisningen. Därtill vill jag veta om informanterna tycker att det redan finns tillräckligt samarbete över språkgränserna. Gymnasiernas samarbete över språkgränserna stöder studenternas individuella behov och mål eftersom de som har stora behov och höga mål speciellt i fråga om språkinläringen troligen önskar mer sådant samarbete.

Figur 3. Samarbete över språkgränserna i undervisningen (N=65)

Figur 3 visar att 63 % (41 informanter) av alla informanterna är helt eller delvis av samma åsikt med påståendet att bruket av två språk på *Campus Lykeion* möjliggör samarbete över språkgränserna i undervisningen. Av informanterna är 15 % (10 informanter) helt eller delvis av annan åsikt, 20 % (13 informanter) är varken av samma eller av annan åsikt medan 2 % (en informant) inte kunde säga. Det finns litet spridning mellan VG- och VLL-informanternas svar.

Det faktum att 61 % av alla informanterna hellre skulle vilja studera på ett tvåspråkigt campus (se 4.1) syns i figur 3 så att 63 % av alla informanterna tycker att bruket av två språk på *Campus Lykeion* möjliggör samarbete över språkgränserna i undervisningen. Det kan antas att de informanter som skulle vilja studera på ett enspråkigt campus inte vill delta i gymnasiernas samarbete över språkgränserna lika aktivt som de informanter som tycker om att studera på ett tvåspråkigt campus. Informanternas svar visar att samarbetsmöjligheter över språkgränsen hör ihop med det tvåspråkiga campuset.

Figur 4. Tillräckligt samarbete över språkgränserna på *Campus Lykeion* (N=65)

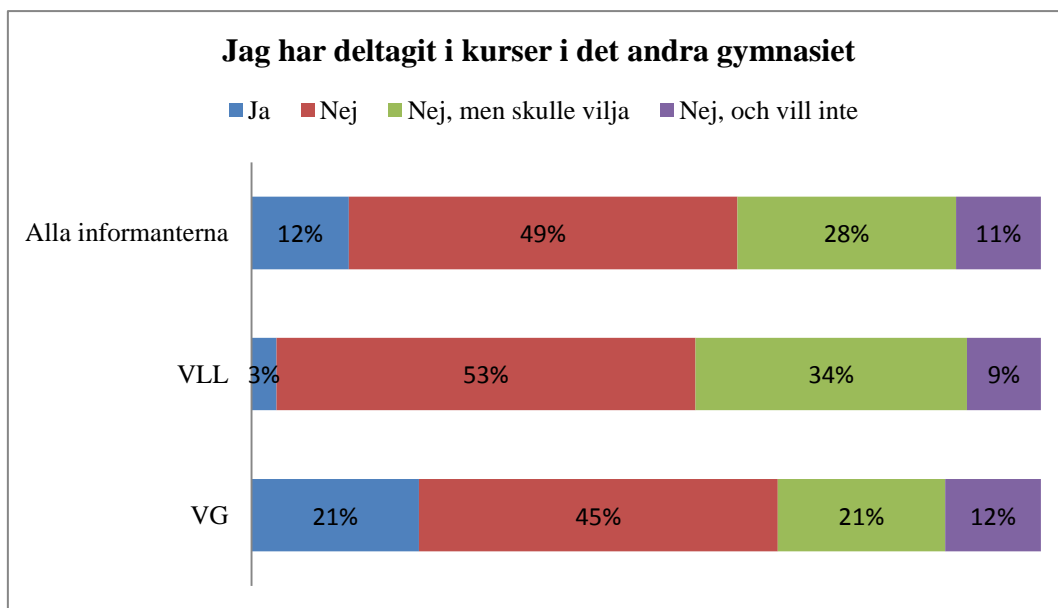
Figur 4 visar att 26 % (17 informanter) av alla informanterna är helt eller delvis av samma åsikt med påståendet att det finns tillräckligt samarbete över språkgränserna på *Campus Lykeion* och 28 % (18 informanter) är helt eller delvis av annan åsikt med påståendet. En femtedel, 20 % (13 informanter), är varken av samma eller av annan åsikt och en relativt hög andel, 26 % (17 informanter), svarade att de inte kan säga om det finns tillräckligt samarbete över språkgränserna på *Campus Lykeion*. VLL-informanterna är mer osäkra än VG-informanterna om det finns tillräckligt samarbete för 36 % av VLL-informanterna svarade att de inte kan säga medan 16 % av VG-informanterna svarade på samma sätt. Jämfört med figurerna 1 och 2 finns det mera spridning mellan informanternas svar.

En fjärdedel av informanterna (26 %) har svarat att de inte kan säga om det finns tillräckligt samarbete över språkgränserna på *Campus Lykeion*. Det kan betyda att samarbetet över språkgränserna hittills har varit begränsat och ännu söker sina former. Informanternas individuella behov och mål har troligen också påverkat svaren.

4.2.1 Enspråkigt innehåll

I detta avsnitt utgår analysen från tre påståenden som alla handlar om kurserna i det andra gymnasiet. För det första reder jag ut om VLL-informanter har deltagit i VG:s kurser och tvärtom. Om de inte har gjort det reder jag ut om de skulle vilja. Det andra påståendet handlar om informanternas åsikter om hur lätt det är att välja kurser i det andra gymnasiet. För det tredje studerar jag om informanterna tycker att det är nyttigt att studera en del av kurserna på det andra gymnasiet språk. Åsikter om kurser i det andra gymnasiet lyfter fram studenternas individuella behov och mål eftersom jag antar att alla studenter inte vill lära sig språk så aktivt att de kan börja använda många språk dagligen till exempel under lektionerna i det andra gymnasiet.

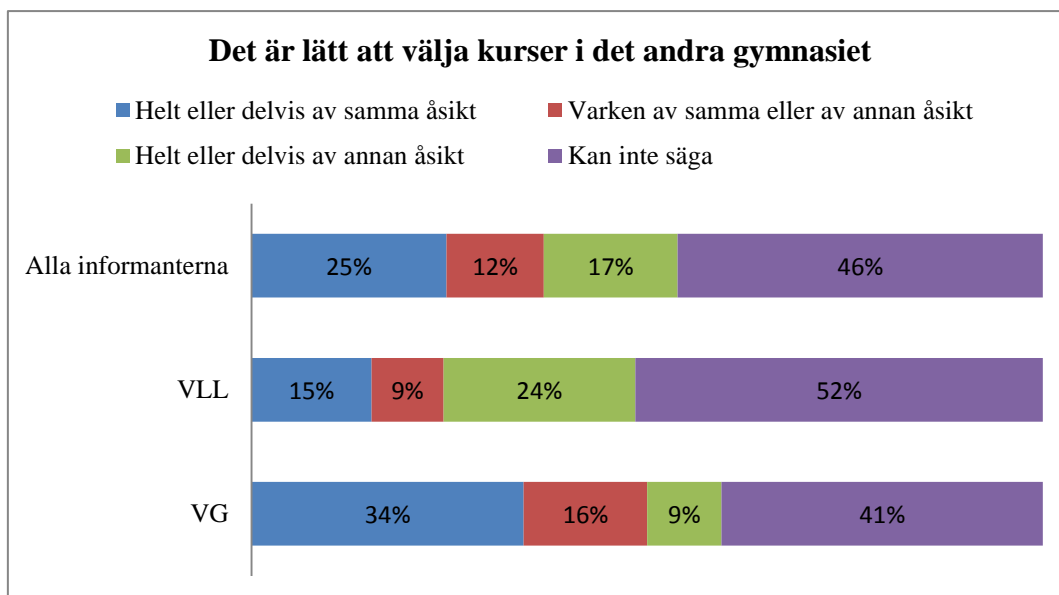
Jag har valt att kategorisera kurser i det andra gymnasiet som enspråkiga eftersom undervisningen på lektionerna alltid sker på gymnasiet språk. Det är emellertid möjligt att studera till exempel en del av kurserna i ett ämne i det andra gymnasiet och resten av kurserna i samma ämne i det egna gymnasiet. Studenterna kan alltså studera ett och samma ämne både på finska och på svenska men enstaka kurser är enspråkiga.

Figur 5. Deltagande i kurser i det andra gymnasiet (N= 65)

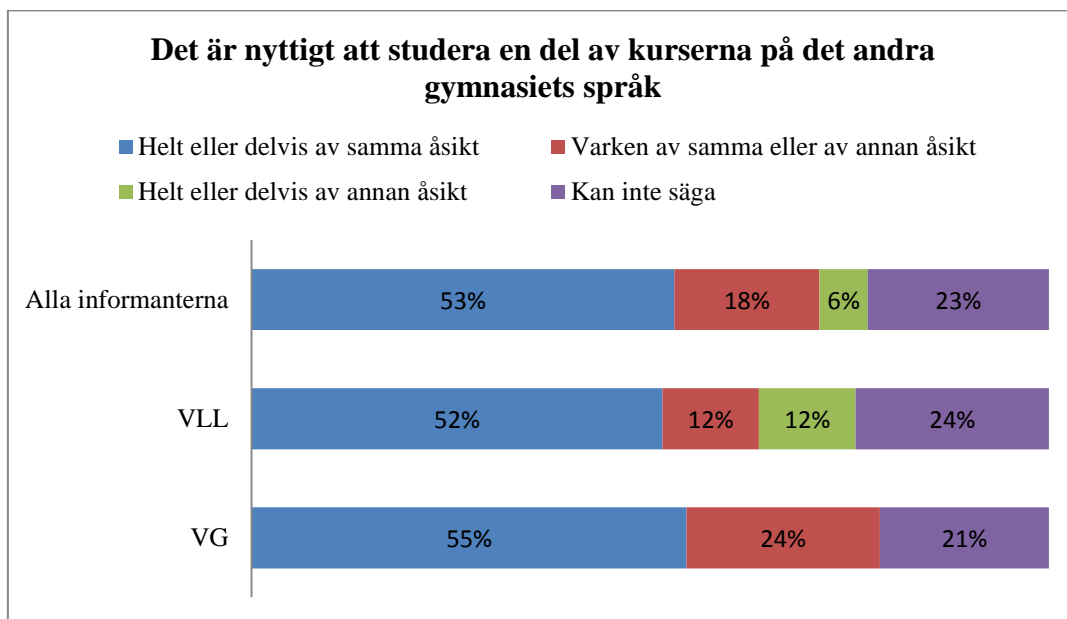
Figur 5 visar att 12 % (8 informanter) av alla informanterna har deltagit i det andra gymnasiet kursen. Bara 3 % av VLL-informanterna (en informant) har deltagit i VG:s kurs jämfört med att 21 % av VG-informanter (7 informanter) har studerat på VLL. 96 % av VLL-informanter (31 informanter) har inga erfarenheter av det andra gymnasiet kursen men 34 % (11 informanter) skulle uttryckligen vilja delta i dem. Från VG har 78 % (26 informanter) inte deltagit i VLL:s kurs och 21 % (7 informanter) av dem skulle vilja göra det. 11 % (7 informanter) varav 3 studerar på VLL och 4 på VG vill inte delta i det andra gymnasiet kursen.

VG-informanter har deltagit mer i VLL:s kurs än tvärtom. Det kan bero på att VLL har fler studenter och kursen än VG så på detta sätt har VG-studenter fått mer valfrihet. Emellertid var det fler informanter från VLL än från VG som skulle vilja delta i det andra gymnasiet kursen. De informanter som skulle vilja delta i det andra gymnasiet kursen kommenterade att de skulle vilja lära sig språk på ett roligt sätt och samtidigt få vänner från den andra språkgruppen. Kommentarererna visar att informanterna kan tänka sig inlärningsmöjligheter också utanför klassrummet där de kunde lära sig språket genom att vara vänner med studerande från den andra språkgruppen.

Figur 6. Val av kurser i det andra gymnasiet (N= 65)

Figur 6 visar att 17 % (11 informanter) av alla informanterna är helt eller delvis av annan åsikt med påståendet att det är lätt att välja kurser i det andra gymnasiet. 25 % (16 informanter) är helt eller delvis av samma åsikt med påståendet. 12 % (8 informanter) är varken av samma eller av annan åsikt med påståendet. 13 % av VG-informanterna (4 informanter) är helt av samma åsikt att det är lätt att välja VLL:s kurser men inte någon av VLL-informanter tycker att det är lätt att välja VG:s kurser. Emellertid svarade 15 % av VLL-informanterna (5 informanter) att de är delvis av samma åsikt med påståendet att det är lätt att välja det andra gymnasiets kurser. 22 % av VG-informanter (7 informanter) svarade på samma sätt. 46 % av alla informanterna (30 informanter) har svarat att de inte kan säga om de är av samma åsikt eller av annan åsikt med påståendet. Bara 12 % (8 informanter) hade deltagit i det andra gymnasiets kurser vilket kan betyda att informanterna inte har mycket erfarenheter av dessa kurser. Om studenterna inte tycker att det är lätt att välja kurser i det andra gymnasiet kan de avstå från denna affordans eftersom den är för svår att utnyttja.

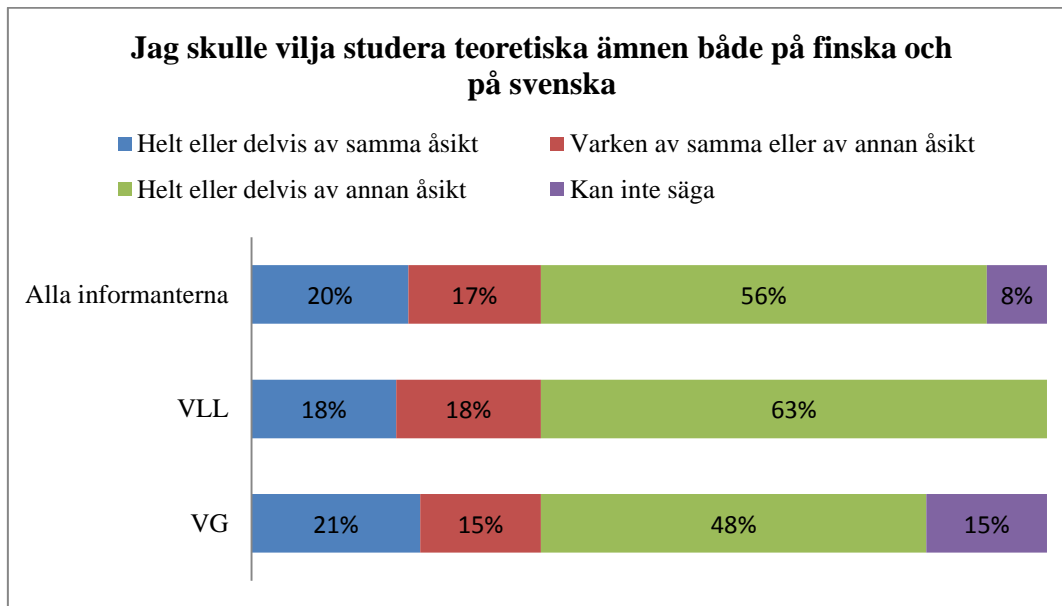
Figur 7. Nyttan med att studera en del av kurserna på det andra gymnasiets språk (N=66)

Figur 7 visar att 53 % (35 informanter) av alla informanterna är helt eller delvis av samma åsikt med påståendet att det är nyttigt att studera en del av kurserna på det andra gymnasiets språk. Ingen från VG är helt eller delvis av annan åsikt medan 12 % av VLL-informanterna (4 informanter) är helt av annan åsikt med påståendet. 18 % (12 informanter) är varken av samma eller av annan åsikt och 23 % (15 informanter) kan inte säga. 24 % av VLL-informanterna och 21 % av VG-informanterna kan inte säga om det är nyttigt att studera en del av kurserna på det andra gymnasiets språk. Det kan bero på att informanterna inte har mycket erfarenheter av dessa kurser.

4.2.2 Tvåspråkigt innehåll enligt ämnestyp

Analysen i detta avsnitt utgår från två påståenden. Jag analyserar informanternas åsikter om studier i teoretiska och praktiska ämnen både på finska och på svenska. Till teoretiska ämnen hör till exempel biologi medan gymnastik är ett exempel på praktiska ämnen. Jag vill veta om informanterna är intresserade av att studera teoretiska och praktiska ämnen både på finska och på svenska. Affordans i detta avsnitt grundar sig på undervisningens innehåll som är olika i teoretiska och praktiska ämnen.

Jag har valt att kategorisera studier i teoretiska och praktiska ämnen både på finska och på svenska som tvåspråkiga eftersom man kan byta språk från finska till svenska och tvärtom under en lektion eller en kurs. Eftersom påståendena inte är strikt avgränsade är det möjligt att informanterna har tänkt att språket inte byts under en lektion eller en kurs utan så att till exempel varannan kurs skulle vara på finska och varannan kurs i samma ämne skulle vara på svenska.

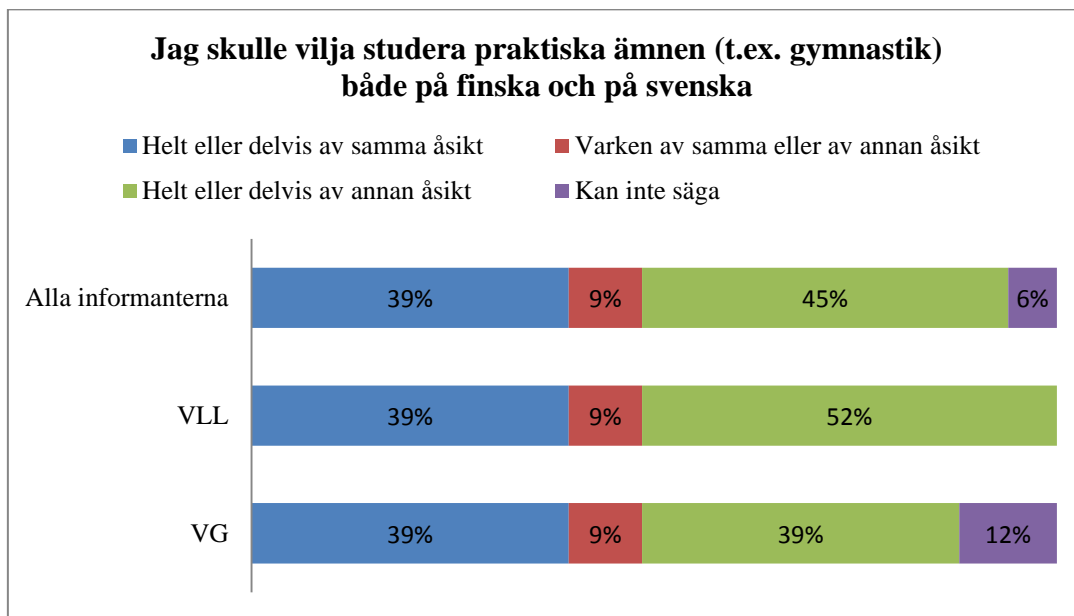
Figur 8. Studier i teoretiska ämnen både på finska och på svenska (N= 66)

Figur 8 visar att 20 % (13 informanter) av alla informanterna är helt eller delvis av samma åsikt med påståendet att de skulle vilja studera teoretiska ämnen både på finska och på svenska. Majoriteten av informanterna 56 % (37 informanter) är helt eller delvis av annan åsikt med påståendet. 17 % (11 informanter) är varken av samma eller av annan åsikt. 8 % (5 informanter) som alla studerar på VG kan inte säga.

Informanterna fick inget exempel på ett teoretiskt ämne och därför är det möjligt att alla informanterna inte vet exakt vad teoretiska ämnen betyder. De informanter som upplever sig som enspråkiga är minst intresserade av att studera teoretiska ämnen på båda språken. De enspråkiga informanterna kan tycka att det skulle vara för svårt att studera teoretiska ämnen på något annat språk än modersmålet. En av informanterna har kommenterat att han redan har svårigheter i vissa teoretiska ämnen på modersmålet. Om det arrangerades tvåspråkiga kurser i teoretiska ämnen borde studerandena kunna båda språken så bra att de skulle nå ungefär samma nivå som de skulle nå på modersmålet. Om studier i teoretiska ämnen både på finska och på svenska förverkligas behövs det stödfunktioner som till exempel en extra lärare. En orsak till att speciellt enspråkiga studerande inte vill studera de ämnen som hör till studentskrivningarna både på finska

och på svenska därför att de måste klara av studentskrivningarna på skolans språk: VG-studenter på svenska och VLL-studenter på finska.

Pilke (2011) har undersökt hur studerande vid Vasa universitet förhåller sig till att studera tvåspråkigt på finska och på svenska. Det kom fram också i hennes undersökning att en del av studerandena är osäkra om de vill studera på båda språken eftersom studierna är krävande redan på modersmålet. Studerandena har svarat att tvåspråkiga studier skulle vara jobbiga och svåra men också nyttiga och intressanta. I samband med tvåspråkiga studier skulle studerandena vilja ha mer språkundervisning och språkstöd i det andra inhemska språket.

Figur 9. Studier i praktiska ämnen både på finska och svenska (N= 66)

Figur 9 visar att 39 % (26 informanter) är helt eller delvis av samma åsikt med påståendet ”jag skulle vilja studera praktiska ämnen både på finska och på svenska”. 45 % av alla informanterna (30 informanter) är helt eller delvis av annan åsikt med påståendet. 9 % (6 informanter) är varken av samma eller av annan åsikt med

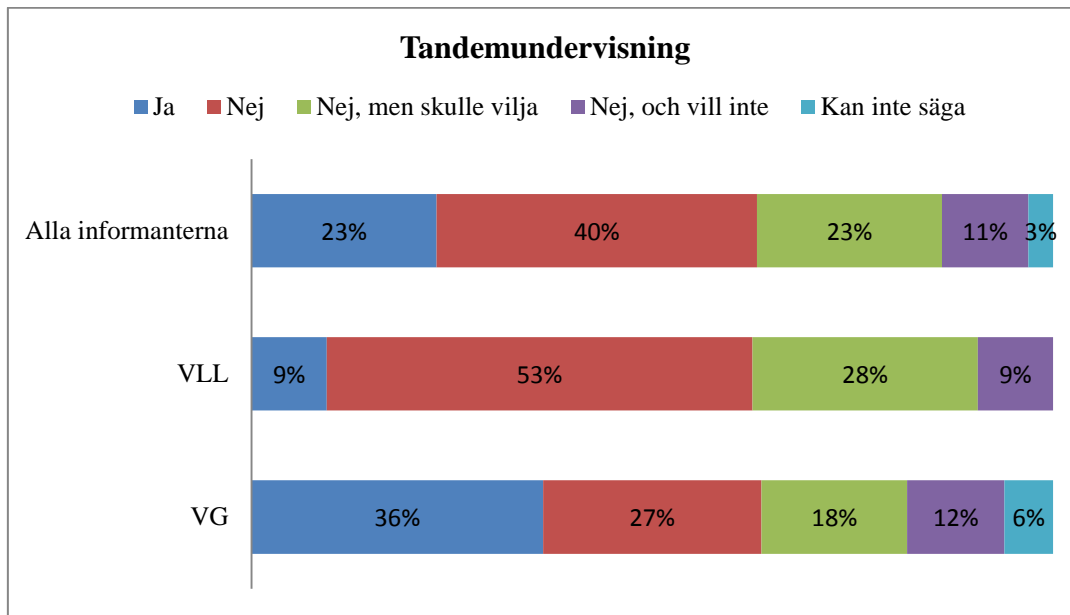
påståendet. 6 % (4 VG-informanter) kan inte säga om de vill studera praktiska ämnen på båda språken.

En större andel VLL-informanter (52 %) har svarat att de inte vill studera praktiska ämnen både på finska och på svenska jämfört med VG-informanter (39 %). Emellertid förefaller informanterna i allmänhet vara mer intresserade av att studera praktiska ämnen på båda språken än att studera teoretiska ämnen. Av dessa två affordanser är studier i praktiska ämnen de som informanterna hellre skulle välja. Några informanter har kommenterat att studier på två språk skulle vara krävande men lärorika. Studierna skulle också vara en bra möjlighet att lära känna nya människor från det andra gymnasiet vilket igen visar att åtminstone en del av informanterna vet att inlärningsmiljön är större än bara klassrummet.

4.2.3 Tvåspråkigt innehåll med utgångspunkt i rollfördelning

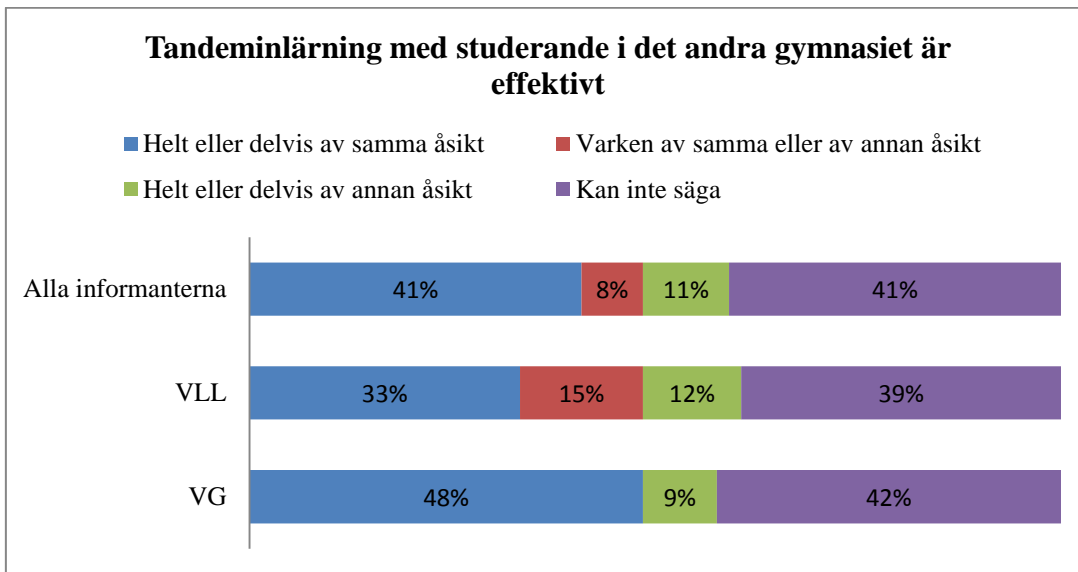
Analysen i detta avsnitt utgår från två påståenden. Det första påståendet handlar om informanternas erfarenheter av tandemundervisning. Jag studerar om informanterna har deltagit i tandemundervisningen och om de inte har gjort det vill jag veta om de skulle vilja. Det andra påståendet handlar om informanternas åsikter om tandemläringens effektivitet. I tandemundervisning byter studenter roller med varandra så att båda får turvis fungera som språkliga mentorer på det egna modersmålet och på det sätt stödja andras inläring (se kapitel 3). Fast studenter kan ha olika mål är interaktionen det viktigaste.

Som figur 10 visar, har 23 % (15 informanter) av alla informanterna deltagit i tandemundervisningen. 74 % (48 informanter) har inte deltagit i tandemundervisningen men 23 % (15 informanter) skulle vilja delta. Endast 9 % av VLL-informanter har deltagit i tandemundervisningen men 28 % av dem skulle vilja delta. VG-informanterna har mer erfarenheter än VLL-informanter om tandemundervisningen för 36 % av VG-informanter har deltagit i den. 11 % (7 informanter) vill inte delta i tandemkurser och 3 % (2 VG-informanter) kan inte säga.

Figur 10. Deltagande i tandemundervisning (N= 65)

Figur 11 visar att 41 % (27 informanter) av alla informanterna är helt eller delvis av samma åsikt med påståendet att tandemläring med studenterna i det andra gymnasiet är effektivt. 48 % av VG-informanterna (16 informanter) tycker att tandemläring är effektivt medan 33 % av VLL-informanterna (11 informanter) svarar på samma sätt. 11 % (7 informanter) är helt eller delvis av annan åsikt. Ingen från VG är varken av samma eller av annan åsikt med påståendet medan 8 % av VLL-informanterna (5 informanter) valde detta alternativ. 41 % (27 informanter) kan inte säga om tandemläring är effektivt.

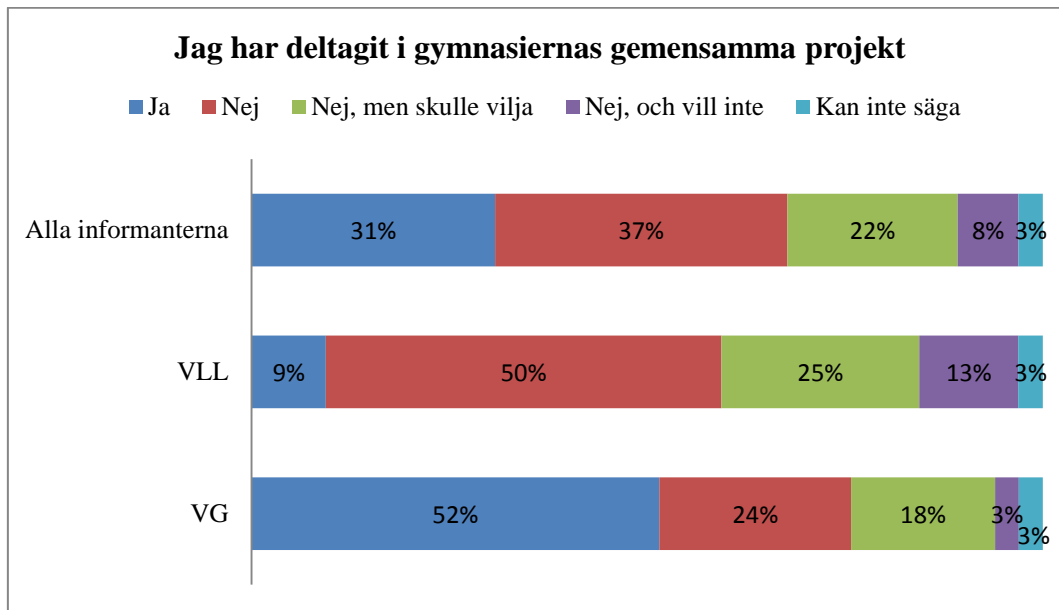

Figur 11. Tandem som effektivt inlärningsätt (N= 66)

Nästan hälften av VG-informanterna dvs. 48 % tycker att tandeminläring är effektivt. Orsaken kan vara att 36 % av VG-informanterna (12 informanter) har deltagit i tandemundervisningen medan bara 9 % av VLL-informanterna (3 informanter) har gjort detsamma (se figur 9). Det faktum att 77 % av informanterna inte har erfarenhet av tandemundervisning syns i figur 10 i att 41 % inte har kunnat säga om denna inlärningsform är effektiv. Det kan antas att bland annat principen om den dubbla rollen som student och lärare inte är bekant för alla.

4.2.4 Tvåspråkigt innehåll enligt mer heterogena arbetsformer

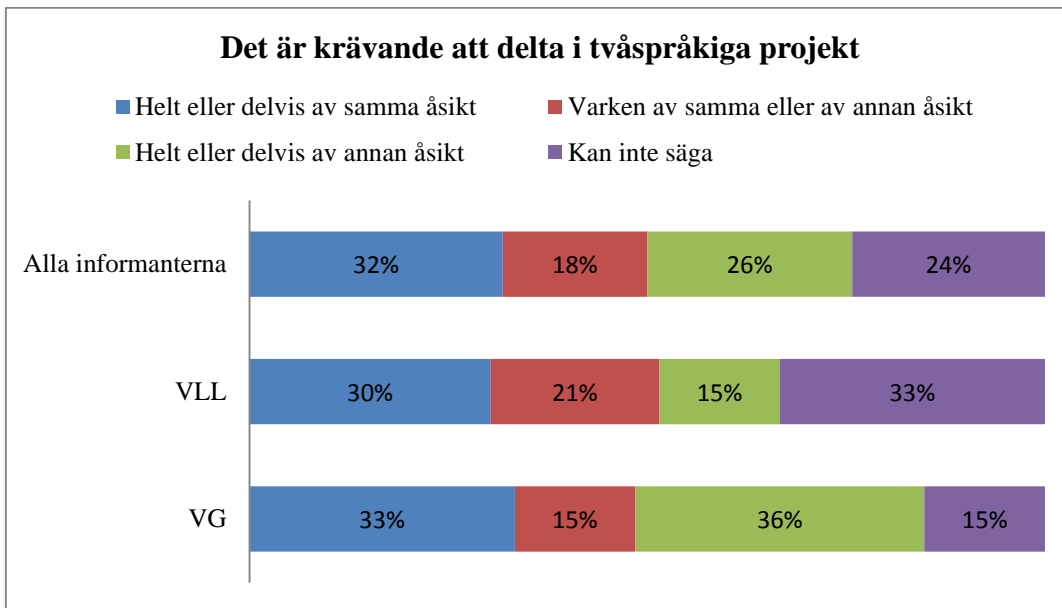
I detta avsnitt analyserar jag informanternas svar på två påståenden som handlar om gymnasiernas gemensamma tvåspråkiga projekt. Först undersöker jag om informanterna har deltagit i gymnasiernas gemensamma projekt och om de inte har gjort det reder jag ut om de skulle vilja. Jag undersöker också om informanterna tycker att det är krävande att delta i tvåspråkiga projekt. I projektarbete är undervisningens innehåll annorlunda än under vanliga skoldagar. Detta kan tänkas intressera också de studenter som inte har höga mål i fråga om språkkunskaper.

Figur 12. Deltagande i tvåspråkiga projekt (N= 65)

Figur 12 visar att 31 % (20 informanter) av alla informanterna har deltagit i gymnasiernas gemensamma projekt. Bara 9 % av VLL-informanter (3 informanter) har deltagit i dessa projekt jämfört med 52 % av VG-informanter (17 informanter). 67 % (43 informanter) har inte varit med i tvåspråkiga projekt men 22 % (14 informanter) skulle vilja. 8 % (5 informanter) svarade att de inte har deltagit i tvåspråkiga projekt och inte heller vill göra det. 3 % (2 informanter) kan inte säga.

Cirka en tredjedel av informanterna som inte har deltagit i gymnasiernas gemensamma projekt skulle vilja göra det vilket kan betyda att denna affordans intresserar informanterna och att det borde ordnas sådana projekt. En informant har kommenterat att han sökte till ett projekt men rymdes inte i gruppen.

Figur 13. Tvåspråkiga projekt som krävande arbetssätt (N= 66)

Figur 13 visar informanternas svar på påståendet att det är krävande att delta i tvåspråkiga projekt. 32 % (21 informanter) av alla informanterna är helt eller delvis av samma åsikt med påståendet. Drygt en fjärdedel dvs. 26 % (17 informanter) är helt eller delvis av annan åsikt. 18 % (12 informanter) är varken av samma eller av annan åsikt och 24 % (16 informanter) kan inte säga.

VG-informanter är mer av den åsikten än VLL-informanter att det inte är krävande att delta i tvåspråkiga projekt. 52 % av VG-informanter (17 informanter) har redan deltagit i tvåspråkiga projekt och därför har de mer erfarenheter än VLL-informanter. Således kan det konstateras att VG-informanternas svar oftare är erfarenhetsbaserade i jämförelse med VLL-informanternas. Detta kan också vara en orsak till varför 33 % av VLL-informanterna har svarat att de inte kan säga. Bara 15 % av VG-informanterna har svarat på samma sätt.

4.3 Sammanfattning

Enligt Aalto m.fl. (2009: 405) är allt språkligt utbud inte affordans utan bara det som studenten märker och kan utnyttja. Informanternas svar på påståendena visar att de är osäkra om alla affordanserna är tillräckligt lätta att ta i bruk. Till exempel 46 % av alla informanterna kan inte säga om det är lätt att välja kurser i det andra gymnasiet. Det kan antas ha koppling till att informanterna inte är medvetna om möjligheten att välja kurser i det andra gymnasiet och därför kan de inte svara på påståendet.

Det var misslyckat att sätta ”nej” som svarsalternativ till de tre påståendena i den elektroniska enkäten eftersom det är omöjligt att veta om de informanter som har valt detta alternativ skulle vilja delta i tandemundervisning, projekt eller kurser i det andra gymnasiet. Det kan antas att de informanter som endast har svarat att de ännu inte har deltagit i dessa inlärningsformer är öppna för idéer. Bara få informanter har svarat att de absolut inte vill delta i tandemundervisning, projekt eller kurser i det andra gymnasiet.

Drygt en fjärdedel av informanterna dvs. 26 % kan inte säga om det finns tillräckligt samarbete över språkgränserna på *Campus Lykeion*. Emellertid har bara 1,5 % av informanterna svarat att de inte kan säga om bruket av två språk på *Campus Lykeion* möjliggör samarbete över språkgränserna i undervisningen. Till och med 98,5 % av informanterna har alltså någon åsikt om gymnasiernas samarbete men över en fjärdedel kan inte säga om det redan finns tillräckligt samarbete. Det kan betyda att gymnasiernas samarbete över språkgränserna inte har berört alla under läsåren 2012–2014. Informanternas intresse för olika affordanser kan ökas om informanterna blir mer medvetna om möjligheterna. Det faktum att majoriteten av informanterna dvs. 61 % har svarat att de hellre studerar på ett tvåspråkigt campus än på ett enspråkigt campus visar att tvåspråkigheten hör till informanternas vardag. De mest omfattande och utvecklande affordanserna i miljön erbjuds av andra individer och därför lär studenterna mest effektivt när de samarbetar med varandra (Bjarne 2010: 8).

5 TRE TVÅSPRÅKIGA AFFORDANSER

I detta kapitel analyserar jag tre tvåspråkiga affordanser i ljuset av dels flerspråkighetsstrategier, dels förväntningar och önskemål samt åsikter och erfarenheter: en temadag och två kurser. Avsnitt 5.1 handlar om språklig praxis under temadagen *Uniworld Day*. I avsnitt 5.2 beskriver jag juridikkursen och analyserar informanternas svar i början (förväntningar och önskemål) och i slutet (åsikter och erfarenheter) av kursen. I avsnitt 5.3 beskriver jag äldstes danskurs samt analyserar lärarnas språkbruk och studerandenas svar i slutet (åsikter och erfarenheter) av kursen.

5.1 *Uniworld Day*

Uniworld Day är en temadag som är avsedd för första årets studerande på *Campus Lykeion*. Denna temadag ordnas på FN-dagen den 24 oktober. Orsaken bakom att man ordnar en sådan temadag är att VLL är en så kallad *Unesco*-skola. I Finland finns det 60 *Unesco*-skolor och VLL är den enda *Unesco*-skolan i Österbotten (UD 2014, Utbildningsstyrelsen 2014b). *Unesco*-skolor finns i alla utbildningsnivåer och målet med dem är att förbereda ungdomar att leva i den moderna multikulturella världen. De skolor som samarbetar med *Unesco* (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*) utnyttjar *Unescos* material, deltar i olika pilotprojekt och sprider information gällande till exempel FN:s system och mänskliga rättigheter. (Utbildningsstyrelsen 2014b)

Fast VG inte är en officiell *Unesco*-skola deltar också VG-studerande nu mera i temadagen *Uniworld Day* när gymnasierna samarbetar med varandra. *Uniworld Day* dröjde cirka två och en halv timme. Temadagen började med en gemensam presentation på cirka 45 minuter i festsalen på campuset. En lärare och en biträdande rektor välkomnade alla första årets studerande och beskrev dagens program. Talen var både på finska och på svenska så att läraren talade finska och biträdande rektor talade svenska. I huvudsak berättade de samma saker på båda språken. Några saker kom emellertid bara på det ena språket, ibland på svenska och ibland på finska, så det var fråga om

överlappande strategi (se 2.2). Alla gymnasister borde kunna det andra inhemska språket till en viss grad så det kan antas att studerandena fick lika mycket information på båda språken. Efter öppningstalen visades det två enspråkiga kortfilmer gjorda av studerande. Den första filmen var på finska och den andra filmen var på engelska. Båda filmerna hade tolerans som huvudtema. (UD 2014)

Efter kortfilmerna berättade studentkårernas ordförande om diskriminering och rasism samt arbetet mot dem. VLL:s ordförande talade finska och VG:s ordförande använde svenska. Samma saker kom inte fram på båda språken utan innehållen var olika på finska och på svenska. Ordförandena använde således komplementaritet i sina tal. De använde duplicering endast i slutet av talet då de utlyste campuset fritt från diskriminering. Efter detta berättade sex studerande om ett projekt som gällde Sierra Leone. Projektet började under förra läsåret. I projektet deltog fyra studerande och en lärare från VLL samt fyra studerande och en lärare från VG. Projektet förverkligades tillsammans med Finlands Flyktinghjälp. VLL-studerande som berättade om detta projekt talade finska medan VG-studerande talade svenska. De använde fragmentering så att all information sades på finska och en del av den sades också på svenska. Den sista delen i dagens gemensamma program var ett enspråkigt musikprogram där alla som uppträdde sjöng på engelska. (UD 2014) Som helhet var den gemensamma presentationen flerspråkig och alla fyra flerspråkighetsstrategier användes.

I temadagen *Uniwold Day* deltog åtta klasser från VLL och två klasser från VG. Efter den gemensamma presentationen bildades fem grupper av vilka tre grupper var sammansatta av endast finskspråkiga medan två grupper var tvåspråkiga. Dessa fem grupper deltog i fem funktionella verkstäder som andra studerande hade planerat och ansvarade för. I varje verkstad presenterades någon kultur. Kulturerna var den finlandsvenska kulturen, den finska kulturen, kulturerna i Afrika, kulturerna i Mellanöstern och kulturerna i Nord- och Sydamerika. Att presentera olika kulturer ökar tolerans och respekt till olika människor vilka är medvetna mål i Vasamodellen (Vasamodellen 2013). Man kan höra 18 olika modersmål på *Campus Lykeion* vilket gör campuset till en mångkulturell och mångspråkig inlärningsmiljö (UD 2014).

Verkstäderna var placerade i olika salar på campuset. Varje grupp tillbringade cirka femton minuter i varje verkstad. Jag följde en tvåspråkig grupp och observerade när studerandena bekantade sig med kulturerna. Gruppen började varvet med den finlandsvenska kulturen. Arrangörerna i denna verkstad gav instruktionerna endast på svenska. En del av studerandena i gruppen verkade vara förvirrade när de inte fick instruktionerna också på finska. Det verkade som om alla inte förstod anvisningarna. Om en stund uppfattade studerandena ändå vad man borde göra genom att följa andras exempel. Studerandena delades in i sex grupper så att de som satt nära varandra i salen hörde till samma grupp. Det fanns cirka tio studerande i varje grupp. Varje grupp gick till ett ställe i salen där det fanns frågor om den finlandsvenska kulturen. Frågorna handlade bland annat om finlandsvenska idrottare och musiker. Sammanlagt fanns det sex stationer i salen. Grupperna försökte svara på frågorna så rätt som möjligt. Efter att grupperna hade svarat på frågorna berättade arrangörerna de rätta svaren. Det kan antas att frågorna var lättare för VG-studerandena som var med i denna tvåspråkiga grupp.

I den nästa verkstaden fick gruppen instruktionerna endast på finska. Det var fråga om den finska kulturen. Gruppen delades in i två mindre grupper. I den ena stationen gissade studerandena dialektord på finska. Arrangörerna gav tre alternativ till varje ord. I det andra stället i salen fanns en karta över Finland. På kartan hade markerats åtta siffror. Studerandena försökte gissa vilka städer som motsvarade siffrorna på kartan. För att underlätta uppgiften hade arrangörerna gett namnen på städerna i ordning. Det kan antas att uppgiften om dialektord var speciellt utmanande för svenskspråkiga studerande som hörde till gruppen eftersom alla rätta svaren var på finska.

Följande kultur som den observerade gruppen bekantade sig med var kulturerna i Afrika. Arrangörerna var en pojke och två flickor som var klädda i afrikanska kläder. De berättade till gruppen att de ursprungligen kommer från olika delar av Afrika. De hade förberett en kort Power Point-presentation som bestod av bilder och finskspråkiga texter. Arrangörerna beskrev de afrikanska kulturerna på finska med hjälp av Power Point-dior. Efter presentationen fick gruppen fråga om kulturen. Alla fyra frågor som gruppen och biträdande rektorn som följde med denna grupp var på finska. Biträdande rektorn frågade arrangörerna både på finska och på svenska om de kan svenska men de

svarade att inte så bra att de skulle ha kunnat berätta samma saker på svenska eller svara på frågorna på svenska. Efter frågorna visade arrangörerna hur man dansar i Afrika. De bad andra studerande att delta i dansen och några av dem gjorde det. När man gör någonting fysiskt behöver man inte tänka på olika språk och möjliga språkgränserna utan det är lättare för alla att delta i aktiviteten.

Därefter fick gruppen veta om kulturen i Mellanöstern. Arrangörerna eller deras föräldrar hade kommit till Finland från olika delar av Mellanöstern. Några arrangörer hade traditionella kläder på sig. Arrangörerna beskrev huvudsakligen bröllopstraditioner och föräldrarnas ställning i samhället. Hela innehållet var på finska och gruppens frågor likaså. Gruppmedlemmarna satt vid flera olika bord och på varje bord fanns det fem muggar som innehöll kryddor och fem lappar på vilka det stod kryddornas namn som till exempel *sahrami* (sv *saffran*). Gruppen fick som uppgift att koppla ihop den rätta kryddan med det rätta ordet. Kryddornas namn var bara på finska. Uppgiften var ganska knepig för kryddorna var inte sådana som man är van vid att använda i Finland. Efter denna uppgift visade arrangörerna olika dansar från Mellanöstern och största delen av gruppen deltog. Det verkade vara så att då man dansade blandades studerande mest så att man inte kunde märka någon språkgräns. Annars verkade det vara så att finskspråkiga och svenskspråkiga studerande satt skilt för sig.

Den sista kulturen som gruppen bekantade sig med var kulturen i Amerika. Med hjälp av en finskspråkig Power Point-presentation berättade arrangörerna både om de nordamerikanska och sydamerikanska kulturen. Efter det spelades olika låtar och gruppen gissade vilken musikstil det var fråga om genom att skriva gissningen på en lapp. Arrangörerna använde hela tiden endast finska men musikstilarna som till exempel *salsa* heter ungefär lika i båda språken vilket kan antas underlätta förståelsen.

Temadagen *Uniwold Day* var lite problematiskt eftersom det finns flera studerande i VLL än i VG (Brännkärr 2014b). Det kom fram till exempel så att bara en av de fem verkstäderna var svenskspråkig medan resten var finskspråkiga. Obalansen kan göra att de svenskspråkiga studerandena kan känna sig utanför, speciellt om de inte förstår och därför inte kan delta i alla uppgifter. Man kunde utveckla dagen att vara mer tvåspråkig.

En möjlighet skulle vara att arrangörsgруппerna skulle omfatta både finskspråkiga och svenskspråkiga studerande som kunde ge information och anvisningar på båda språken. På det sättet skulle evenemanget vara mer balanserat med tanke på språk. Även inslag på andra språk kunde vara ett alternativ i verkstäderna då temat är multikulturell värld.

Tablå 3. Språkligt innehåll och flerspråkighetsstrategier i samband med *Uniworlđ Day* 2014

DEL	SPRÅK	STRATEGI
Presentation	sv + fi + en	alla fyra strategier
Verkstad 1	sv	enspråkig
Verkstad 2	fi	enspråkig
Verkstad 3	fi	enspråkig
Verkstad 4	fi	enspråkig
Verkstad 5	fi	enspråkig

Som tablå 3 visar kan alla fyra flerspråkighetsstrategier identifieras i den gemensamma presentationen medan alla verkstäderna var enspråkiga i fråga om instruktioner som arrangörsgруппerna gav.

5.2 *Perspektiv på rätten* – en tvåspråkig universitetskurs för gymnasister

Perspektiv på rätten är en kurs som har teoretiskt innehåll. I avsnitt 5.2.1 beskriver jag kurshelheten och i avsnitt 5.2.2 och 5.2.3 analyserar jag informanternas enkätsvar i början respektive i slutet av kursen.

5.2.1 Kursbeskrivning

Helsingfors universitets juridiska utbildning i Vasa ordnade en valfri kurs i juridik för studerande i VLL och VG 2.10–19.11.2014. Lektioner hölls flera gånger i veckan. Kursen handlade om olika juridiska områden som till exempel företagsjuridik och

straffprocessrätt. Denna kurshelhet arrangerades för första gången. Kursen motsvarade tre studiepoäng och bestod av 34 kontaktundervisningstimmar och 46 självstudietimmar. (Kursplan 2014)

Kursen var tvåspråkig på det sättet att den var indelad i tre delar av vilka två hölls mestadels på svenska medan en del var mestadels på finska. Varje del hade sin egen lärare: en professor, en universitetslärare och en assistent. Kursdeltagarna hade rätt att använda antingen svenska eller finska när de gjorde skriftliga arbeten, ställde frågor och diskuterade med lärare och andra studerande. (Kursplan 2014) Lärarna använde mest fragmentering så att all information sades på det ena språket och sedan upprepades någonting också på det andra språket. Det som upprepades var bland annat frågor till kursdeltagarna.

5.2.2 Förväntningar och önskemål i början av kursen

I detta avsnitt analyserar jag informanternas enkätsvar i början av kursen. Först analyserar jag informanternas svar på en sluten fråga. Informanterna fick rangordna sju olika orsaker till deltagandet i denna kurs i viktighetsordning med hjälp av siffrorna 1–7 så att siffran 1 betyder viktigast och siffran 7 betyder minst viktig. Det är också möjligt att förbigå någon orsak eller flera orsaker om de inte berör informanten. En informant använder bara siffrorna 1 och 2 med vilka han har markerat de sju orsakerna. Detta kan tolkas så att fyra orsaker är de viktigaste orsakerna och två orsaker är nästan lika viktiga. Jag har räknat medeltalet av informanternas svar. I tablå 3 syns också andelen informanter som har haft ifrågavarande orsak som den viktigaste orsaken. I slutet av detta avsnitt diskuterar jag svaren på en öppen fråga genom utvalda exempel.

Tablå 4. Orsaker till deltagandet i juridikkursen

Viktigaste orsak	Påstående	Medeltal
1 (65%)	Jag planerar studier i juridik efter gymnasiet.	5,9
2 (24%)	Kursen har ett intressant sakinhåll.	5,9
3 (12%)	En kurs på universitetsnivå erbjuder lämpliga utmaningar.	4,7
4 (12%)	Jag vill utveckla mina kunskaper i det andra inhemska språket.	4,7
5 (6%)	En tvåspråkig kurs är intressant.	4,3
6 (6%)	Annan orsak, vilken?	3
7 (0%)	Jag vill studera tillsammans med studerande i det andra gymnasiet.	2,7

Tablå 4 visar att den viktigaste orsaken till varför informanterna deltar i juridikkursen är att de planerar studier i juridik efter gymnasiet. Elva informanter dvs. 65 % av de sammanlagt 17 informanterna har svarat att denna orsak är den viktigaste orsaken till deltagandet. 57 % av VLL-informanterna och 70 % av VG-informanterna har svarat att denna orsak är den viktigaste orsaken till deltagandet. Den näst viktigaste orsaken hör ihop med kursens sakinhåll, alltså informanterna tycker att det är intressant. Fyra informanter dvs. 24 % av alla informanterna anser att det är den viktigaste orsaken till deltagandet. 29 % av VLL-informanterna och 20 % av VG-informanterna tycker att den viktigaste orsaken till deltagandet är att kursen är intressant. Figur 8 i avsnitt 4.2.2 visar att majoriteten av informanterna inte vill studera teoretiska ämnen både på finska och på svenska. Som tablå 4 visar är studerandena emellertid intresserade av tvåspråkiga teoretiska studier om de anser att det är nyttigt och intressant. Det faktum att den tredje viktigaste orsaken till deltagandet är de utmaningar som denna kurs på universitetsnivå erbjuder kan antas ha koppling till den första orsaken. Både den viktigaste orsaken och den tredje viktigaste orsaken visar att informanterna tänker på sin framtid och är intresserade av studier på universitetsnivå. Två VG-informanter dvs. 12 % av informanterna har svarat att utmaningarna på denna kurs är den viktigaste orsaken till

deltagandet. Ingen VLL-informant svarade att denna orsak är den viktigaste orsaken till deltagandet.

De fjärde och femte viktigaste orsakerna sammanhänger med kursens språk. Eftersom informanternas vilja att utveckla sina kunskaper i det andra inhemska språket och intresse för kursens tvåspråkighet är först den fjärde och femte orsaken till deltagandet verkar informanterna vara mer intresserade av kursens sakinhåll än tvåspråkighet. En VLL-informant och en VG-informant dvs. 12 % av alla informanterna har svarat att den viktigaste orsaken till deltagandet är viljan att utveckla sina kunskaper i det andra inhemska språket. En VG-informant dvs. 6 % av alla informanterna tycker att den viktigaste orsaken till deltagandet är att en tvåspråkig kurs är intressant.

En VG-informant dvs. 6 % av alla informanterna har svarat att en annan orsak än de sex angivna är den viktigaste orsaken. Denna informant kommenterar att hon ska skriva samhällslära i studenten på våren, alltså hennes viktigaste orsak har koppling till kursens sakinhåll. Den sjunde orsaken till deltagandet är viljan att studera tillsammans med studerande i det andra gymnasiet. Ingen av informanterna anser att detta är den viktigaste orsaken.

Ingen av informanterna är förstaårsstuderande. Det syns i informanternas svar så att informanterna redan förbereder sig till studierna efter gymnasiet. Informanterna uppfattar även kursens sakinhåll viktigare än kursens tvåspråkighet och andra studerande. Det är möjligt att viljan att studera tillsammans med studerande i det andra gymnasiet är den minst viktiga orsaken till deltagandet eftersom majoriteten av informanterna är tredjeårsstuderande som snart blir klara med sina gymnasiestudier.

Tabell 1. Tvåspråkighetens inverkan på juridikkursen (N=17)

Hur tror du att tvåspråkigheten på kursen påverkar hur du studerar och hur du lär dig under kursen?				
Positivt	Negativt	Både positivt och negativt	Neutralt	Sammanlagt
3	5	6	3	17
18%	29%	35%	18%	100%

Tabell 1 visar att 18 % av informanterna (3 informanter) anser att kursens tvåspråkighet påverkar deras inlärnin g positivt. Alla dessa tre informanter är VG-informanter. Exempel 3 och 4 visar informanternas positiva inställning till kursens tvåspråkighet.

- (3) Motivationen och koncentrationen tror jag kommer öka för att lära sig på båda språken.
- (4) Mina studier blir mångsidigare och jag lär mig mera.

Som tabell 1 visar anser 29 % av informanterna (5 informanter) att kursens tvåspråkighet har en negativ inverkan på deras inlärnin g. Av dessa fem informanter är tre VLL-informanter och två VG-informanter. Dessa informanter är oroliga över de lektioner som mestadels går på det andra inhemska språket. Exempel 5 visar att en informant antar att han måste koncentrera sig för att förstå språket i stället för sakinnehållet.

- (5) Täytyy keskittyä kielen ymmärtämiseen, eikä asian.

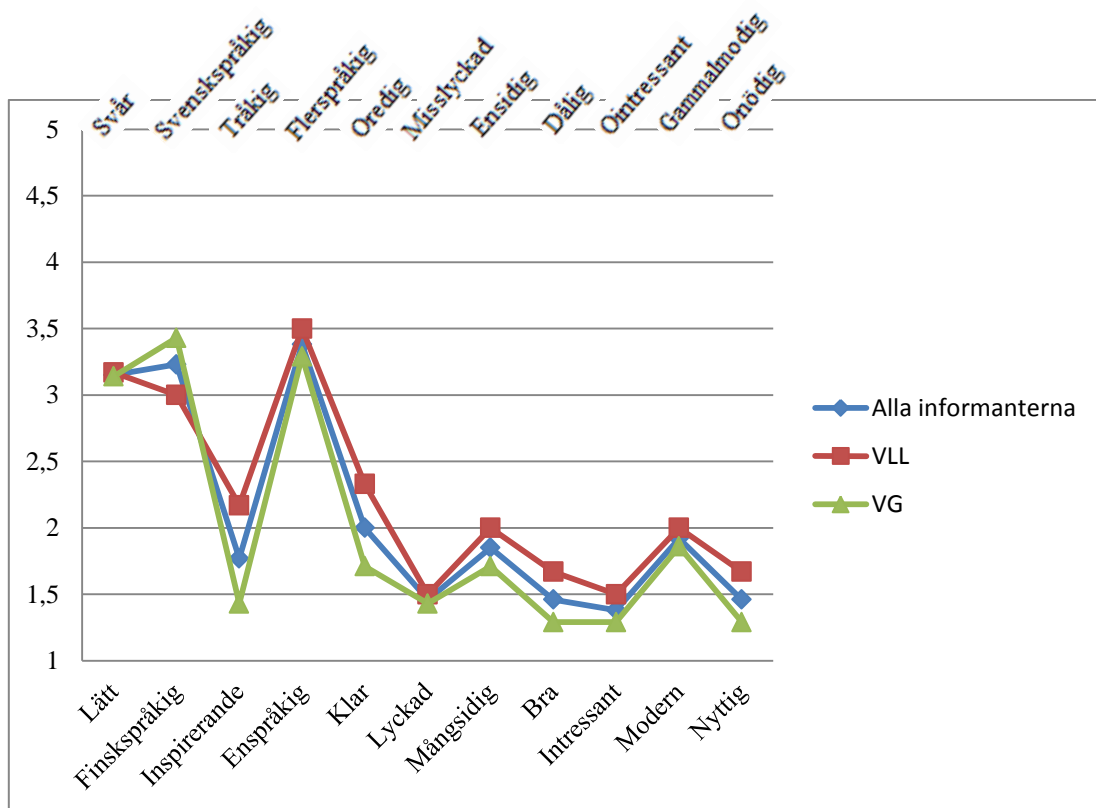
Enligt 35 % av informanterna (6 informanter) har kursens tvåspråkighet både en positiv och en negativ inverkan. Av dessa sex informanter är fyra VLL-studerande och två VG-studerande. Exempel 6 visar att informanterna är medvetna om att kursens tvåspråkighet kan vara krävande men samtidigt upplevs tvåspråkigheten som givande och motiverande.

- (6) Voi vaikeuttaa, mutta kurssi tulee myös varmaan olemaan mielenkiintoisempi.

Jag har kategoriserat svaren av tre informanter (18 %) som neutrala. Dessa tre VG-informanter anser att tvåspråkigheten varken har positiv eller negativ inverkan. Denna juridikkurs är valfri och därför är det naturligt att informanterna säger sig vara intresserade, motiverade och koncentrerade.

5.2.3 Åsikter och erfarenheter i slutet av kursen

I detta avsnitt analyserar jag informanternas svar i slutet av juridikkursen. Först analyserar jag informanternas svar på en sluten fråga. Informanterna har fått elva motsatta ordpar och de har kryssat i vilketdera adjektivet beskriver kursen bättre. Ordparen finns i samma ordning som i frågeformuläret. Sist i detta avsnitt diskuterar jag med hjälp av exempel svar på en öppen fråga för att få veta hur språken fungerade under kursen.

Figur 14. Juridikkursens egenskaper (N=13)

Figur 14 visar hurdana egenskaper juridikkursen har enligt informanterna. Enligt informanterna är kursen varken lätt eller svår (genomsnittsvärde 3,2). VLL-informanternas genomsnittsvärde är 3,2 och VG-informanternas 3,1 så kursen verkar vara på samma nivå för både VLL- och VG-informanterna. Det kan antas att denna kurs är för informanterna den första kursen på universitetsnivå. Ingen av informanterna

upplever att kursen är mycket svår vilket kan uppmuntra informanterna att studera mera på universitetsnivå. Enligt alla informanterna är kursen även ganska klar (genomsnittsvärde 2). Det är viktigt att kursen upplevs som klar eftersom sakinnehållet är nytt för informanterna. Även kursens tvåspråkighet och nivå kan vara krävande. Klarheten underlättar informanternas deltagande i kursen.

Kursen upplevs varken finskspråkig eller svenskspråkig (genomsnittsvärde 3,2). VG-informanterna anser att kursen är mer svenskspråkig (3,4) jämfört med VLL-informanterna (3). Två delar av kursen hålls mestadels på svenska och en del mestadels på finska vilket kan vara en orsak till varför informanterna upplever kursen mer svenskspråkig än finskspråkig. Ordparet *ensspråkig – flerspråkig* är det enda där informanterna använder alla fem svarsalternativ. Enligt alla informanterna är kursen varken enspråkig eller flerspråkig (genomsnittsvärde 3,4). Det är möjligt att en del av informanterna tänker på kurshelheten som är flerspråkig medan en del tänker på olika moment i kursen vilka är mestadels enspråkiga.

Enligt informanterna är kursen mycket inspirerande (genomsnittsvärde 1,8). VG-informanterna anser att kursen är mer inspirerande (1,4) jämfört med VLL-informanterna (2,2). Majoriteten av informanterna dvs. 92 % tycker att kursen är inspirerande vilket kan öka motivation att studera på liknande kurser också i framtiden. Det faktum att alla informanterna förutom en anser att kursen är inspirerande syns i ordparet *intressant – ointressant* så att alla informanterna (100 %) anser att kursen är intressant (genomsnittsvärde 1,4).

Kursen upplevs som mycket bra (1,5) och lyckad (1,5). VG-informanterna anser att kursen är lite bättre (1,3) och mer lyckad (1,4) jämfört med VLL-informanterna (1,7 och 1,5) men ingen av informanterna anser att kursen är dålig eller misslyckad. Det faktum att 92 % av informanterna anser kursen vara bra och lyckad visar att både kursens tvåspråkighet och sakinnehåll är på rätt nivå för gymnasiestuderandena.

Kursen upplevs som mångsidig och modern (genomsnittsvärde i båda 1,9). VLL-informanterna anser att kursen är lite mindre mångsidig och modern (båda 2,0) jämfört

med VG-informanterna (1,7 och 1,9). Det kan antas att majoriteten av informanterna anser att kursen är mångsidig och modern eftersom kursen består av tre delar vilka förbereder informanterna för fortsatta studier och arbetsliv. Alla informanterna förutom en dvs. 92 % anser att kursen är nyttig (genomsnittsvärde 1,7). Ingen av informanterna tycker att kursen är ensidig, gammalmodig eller onödig.

När studerandena tillfrågades hur lärarna, de andra studerandena och de själva hjälptes åt i fråga om det språkliga nämnde 11 av 13 informanter en sak i sina svar och två informanter nämnde två olika saker i sina svar. Sammanlagt finns det således 15 svar på frågan. Tabell 2 visar att 7 % av svaren (ett svar) handlar om tvåspråkigt material som två av lärarna använder under kursen och 13 % av svaren (två svar) handlar om möjligheten att använda sitt eget modersmål i alla skriftliga och muntliga arbeten.

Tabell 2. Språklig hjälp på juridikkursen (N=13)

Hur hjälpte lärarna, de andra studerande och du själv varandra i fråga om det språkliga?				
Tvåspråkigt material	Hjälp av lärarna	Lärarna använder båda språken	Eget språk	Sammanlagt
1	2	10	2	15
7%	13%	67%	13%	100%

Majoriteten av svaren dvs. 67 % (10 svar) handlar om lärarnas språkanvändning och 13 % svaren handlar om hjälp av lärarna i allmänhet. Informanterna anser det viktigt att lärarna förklarade svåra saker och ord på båda språken. Exempel 7 och 8 visar att lärarna översatte bland annat frågor och svåra ord.

- (7) Lärarna förklarade på båda språken om det var svårt och de översatte frågor och dylikt om någon ville det.
- (8) Om det var ett ord som var på det ena språket kunde man fråga vad det var på det andra.

Lärarna behöver inte alltid byta språk när de talar för att få studerande att förstå. Bland annat tvåspråkiga dior kan vara till nytta. Om studeranden ser de svåra orden på båda språken kan han eller hon följa med i undervisningen fast läraren talar bara ett språk.

5.3 *Äldstes dans*

Äldstes dans är en kurs med praktisk orientering. I avsnitt 5.3.1 beskriver jag kursen *Äldstes dans* och i avsnitt 5.3.2 analyserar jag lärarnas språkbruk i ljuset av flerspråkighetsstrategier under två lektioner. Studerandenas åsikter och erfarenheter analyserar jag i avsnitt 5.3.3.

5.3.1 Kursbeskrivning

VLL ordnar en tillämpad gymnastikkurs som heter *Vanhainpäivän tanssikurssi, Äldstes dans*. Kursen är frivillig och avsedd för andraårsstuderande. VG har inte en liknande kurs i sin kursbricka men VG-studerande har en möjlighet att delta i VLL:s kurs. I kursen deltog 230 VLL-studerande och 20 VG-studerande (Årsbok 2014–2015: 18). Kursen började på höstterminen 2014 och fortsatte på vårterminen 2015. Kursen slutade i februari då det arrangerades en tillställning i Vasa stadshus där kursdeltagarna dansade inför publik.

Kursen är tvåspråkig på det sättet att kursdeltagarna får anvisningar både på finska och på svenska. Kursens två kvinnliga gymnastiklärare undervisar vanligtvis i VLL och en manlig lärare undervisar i båda gymnasierna (Vasa gymnasium 2015; Vaasan lyseon lukio 2015b). En kvinnlig assistent var också närvarande.

5.3.2 Flerspråkighetsstrategier under kursen

I detta avsnitt analyserar jag flerspråkighetsstrategier under två lektioner. Under den första lektionen undervisar den manliga läraren med hjälp av assistenten medan under den andra lektionen undervisar han med en kvinnlig lärare (se 1.3).

Lektionen den 16 december 2014

I instruktionen i början av lektionen ger läraren anvisningar först på finska. Han fäster studerandenas uppmärksamhet på finska (se exempel 9) innan han berättar vad de kommer att göra under lektionen.

(9) Okei, sitten hei kuulolle.

Läraren ger anvisningarna växelvis på finska och på svenska. Han använder fragmentering så att alla anvisningarna kommer på finska och en del av dessa anvisningar säger han också på svenska. I exempel 10 ger han anvisningar till manliga kursdeltagare både på finska och på svenska men anvisningen om hållning till de kvinnliga kursdeltagarna ger han bara på finska.

(10) Pojalla vasen käsi selän takana, tytöllä vaan hyvä ryhti kävelyssä. Pojken har vänster arm bakom ryggen.

I mitten av lektionen börjar läraren anvisa först på finska. Läraren och studerandena dansar dansen polonäs utan musik. När de dansar utan musik har läraren mera tid att ge anvisningar eftersom de inte behöver följa rytmen. Läraren använder mestadels överlappning så att anvisningarna är delvis desamma på båda språken men vissa detaljer säger han endast på finska eller endast på svenska. I exempel 11 säger läraren på båda språken att alla borde ha ansiktet mot salens bakvägg. Han nämner endast på finska att bakväggen är i en annan riktning och endast på svenska att huvudläktaren finns där.

(11) Eli meillä nyt on nenä tossa elikkä toiseen suuntaan eli tänne takaseinään.
[...] Vi har ju näsan mot bakre sidan, där var ju huvudläktaren.

Läraren använder duplicering fem gånger så att han säger samma saker på båda språken som exemplen 12 och 13 visar. När han använder duplicering ger han varje gång anvisningar först på finska och sedan på svenska. Adverbet *nu* och *sit* (i exempel 12) kan konstateras fylla samma funktion i situationen vilket gör att studerandena kan

förväntas förstå sakinnehållet på samma sätt både på finska och på svenska fast läraren använder ett annat ord i början av meningen.

(12) Sit meillä on taas nenät pääkatsomoon. Nu har vi igen näsorna mot huvudläktaren.

(13) Peruuttakaa vähän. Backa lite.

I slutet av lektionen dansar läraren och studerandena fortfarande polonäs men nu har de musiken med. Eftersom musiken har en viss rytm som de som dansar borde följa hinner läraren inte säga samma saker på båda språken och det kan antas att han därför använder komplementaritet som strategi med undantag av en gång. Han säger alla anvisningarna bara en gång, antingen på finska eller på svenska (se exempel 14) förutom i mitten av stycket då han använder duplicering (se exempel 15).

(14) Nu kommer den tredje turen. Ett steg. Vals. Yks, kaks, kolme. Poika vaihtaa. Tyttö vaihtaa.

(15) Vändning. Käännös.

Under lektionen använder läraren alla fyra flerspråkighetsstrategier: fragmentering, överlappning, duplicering och till slut även komplementaritet. Han använder finskan oftare än svenskan. Instruktionerna i början, mitten och slutet av lektionen börjar och slutar på finska.

Lektionen den 16 januari 2015

I instruktionen i början av lektionen berättar den manliga läraren på finska och på svenska att de börjar öva en ny dans. Den kvinnliga läraren säger samtidigt på finska att det finns utrymme i salen.

(16) Tämä tanssi **tanssitaan sitten tuolla on tilaa** piirissä mut nyt, että opitaan näitä askeleita niin on tärkeä, että kaikki näkee, ollaan samaan suuntaan kaikki. Alltså vi ska dansa den här dansen i en ring men nu kommer vi att börja öva den på det sättet att vi lär oss stegen.

Som exempel 16 visar använder den manliga läraren fragmentering eftersom en del av informationen upprepas på svenska. På finska säger han också att det är viktigt att alla ser och att alla har ställt sig i samma riktning.

Här i början av lektionen ger den manliga läraren största delen av anvisningarna. Den kvinnliga läraren ger bara korta anvisningar gällande studerandenas plats i salen. Förutom den svenska anvisningen i exempel 16 använder båda lärarna endast finska i denna instruktion i början av lektionen.

I mitten av lektionen dansar lärarna och studerandena dansen *Salty Dog Rag* till musiken. Båda lärarna instruerar ungefär lika mycket. De talar många gånger på varandra och säger samma anvisning som exempel 17 visar.

(17) *Kävele. Kävely. Uudestaan. Uudestaan.*

Den kvinnliga läraren anvisar endast på finska men den manliga läraren använder mest komplementaritet. Exempel 18 visar hur den manliga läraren använder komplementaritet dvs. ger olika anvisningar på olika språken.

(18) Kävely, yks, två, tre, fyra. Tyttö eteen. Höger. Spark, runt.

Som exempel 18 visar byter den manliga läraren språk flexibelt. Eftersom de har musiken med har läraren inte så mycket tid att ge alla anvisningarna på båda språken och därför använder han komplementaritet. Det kan antas att brist på tid är också orsaken till varför lärarna ofta talar samtidigt.

I mitten av lektionen använder den manliga läraren duplicering två gånger så att han ger anvisningar först på finska och sedan på svenska (se exempel 19 och 20).

(19) Uudestaan. På nytt.

(20) Alusta. Från början.

I slutet av lektionen dansar lärarna och studerandena rock. Innan musiken börjar ger den kvinnliga läraren anvisningarna två gånger och en gång efter det. Hon ger anvisningar på finska. Då de dansar till musiken ger den manliga läraren alla anvisningarna förutom en. Han använder mest komplementaritet (se exempel 21) troligtvis därför att han inte hinner ge alla anvisningarna på båda språken.

(21) Ett, två, tre, fyra, fem, sex, sju, åtta. Perusaskel. Merkki. Alusta. Toinen perus.

Just innan musiken börjar talar lärarna samtidigt så att den kvinnliga läraren talar finska och den manliga läraren talar svenska. Lärarna vill att studerandena förbereder sig att dansa då musiken börjar. Som exempel 22 visar kan det anses vara fråga om överlappning eftersom informationen är delvis lika, delvis olika. Det måste i alla fall tas i beaktande att det är fråga om båda lärarnas anvisningar som förekommer samtidigt.

(22) *Ja lähtee alusta. Och klara, nu.*

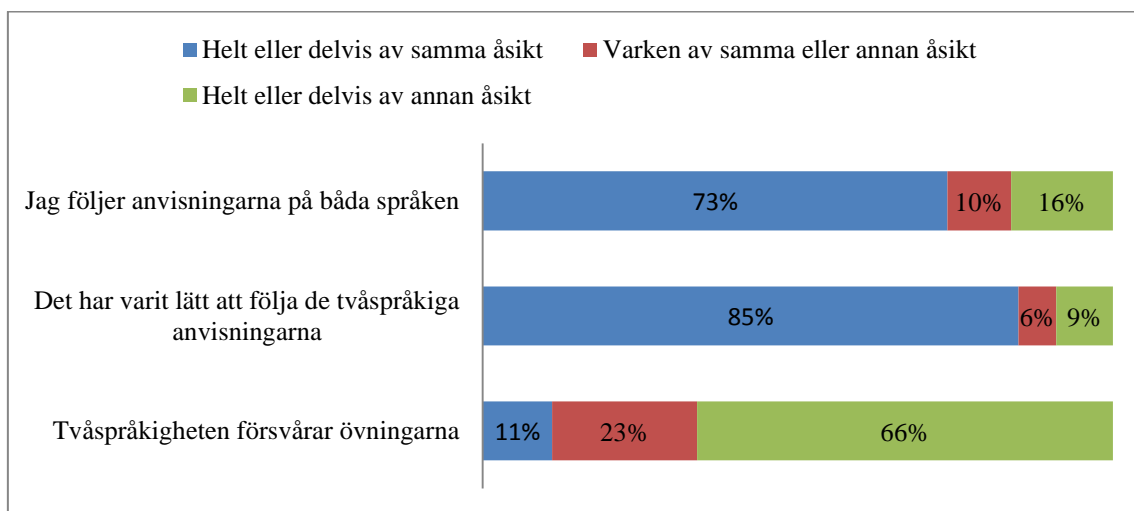
Den manliga läraren använder även duplicering i slutet av instruktionen. På finska säger han som tillägg ordet *vaan* men det ändrar inte betydelsen och därför kategoriserar jag exempel 23 som duplicering.

(23) Från början. Alusta vaan.

Under lektionen talar den kvinnliga läraren endast finska medan den manliga läraren talar både finska och svenska så att han använder fragmentering, komplementaritet och duplicering. Även överlappning kan ses då båda lärarnas tal undersöks som helhet. Instruktionerna i början, mitten och slutet av lektionen börjar och slutar på finska. Under denna lektion använder lärarna på basis av de tre analyserade instruktionerna mer finska än svenska.

5.3.3 Åsikter och erfarenheter

I detta avsnitt analyserar jag informanternas åsikter och erfarenheter om äldstes danskurs utgående från informanternas svar till åtta påståenden. Informanterna har fem svarsalternativ: helt av samma åsikt, delvis av samma åsikt, varken av samma eller annan åsikt, delvis av annan åsikt och helt av annan åsikt.

Figur 15. Tvåspråkiga anvisningar

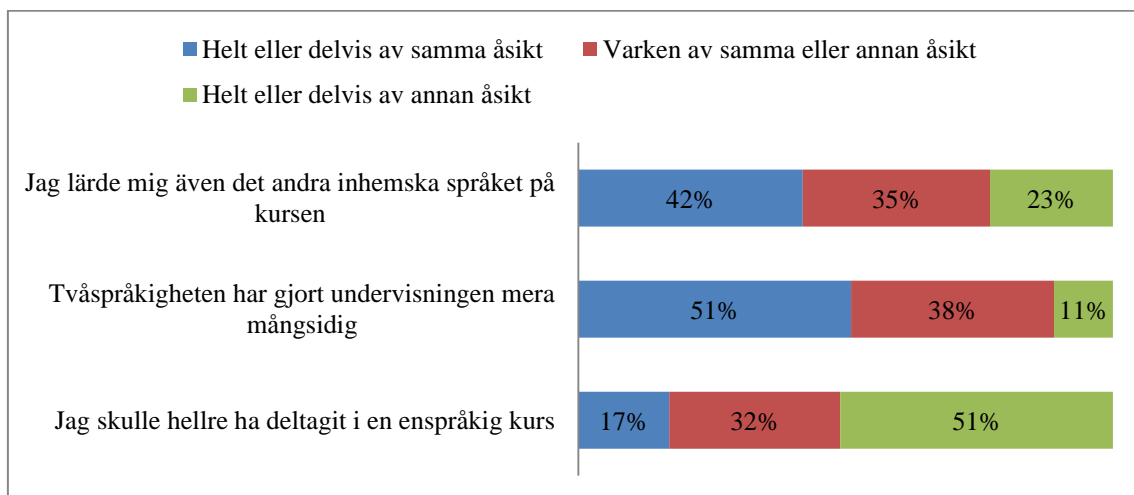
Som figur 15 visar är majoriteten av informanterna dvs. 73 % helt eller delvis av samma åsikt med påståendet ”jag följer anvisningarna på båda språken”. Sammanlagt 16 % är helt eller delvis av annan åsikt med påståendet och 10 % är varken av samma eller annan åsikt.

De informanter som inte följer anvisningarna på båda språken kan uppleva att tvåspråkigheten försvårar övningarna eftersom läraren eller lärarna ibland ger anvisningarna endast på finska eller endast på svenska (se 5.3.2). De informanter som är helt av annan åsikt med detta påstående är VLL-informanter som har finska som modersmål så det är fråga om de svenskspråkiga anvisningar som de inte följer.

Som figur 15 visar är 85 % av alla informanterna helt eller delvis av samma åsikt med påståendet att det har varit lätt att följa de tvåspråkiga anvisningarna. 9 % av informanterna är delvis av annan åsikt med påståendet och 6 % är varken av samma eller annan åsikt. Ingen av informanterna är helt av annan åsikt med påståendet, alltså att det har varit svårt att följa de tvåspråkiga anvisningarna.

Majoriteten av informanterna dvs. 66 % är helt eller delvis av annan åsikt med påståendet ”tvåspråkigheten försvårar övningarna”. 23 % av informanterna är varken av samma eller annan åsikt med påståendet. 11 % är helt eller delvis av samma åsikt, alltså de upplever att övningarna är svårare på grund av tvåspråkigheten.

Det faktum att 11 % av informanterna upplever att övningarna är svårare på grund av tvåspråkigheten syns i figur 15 så att majoriteten av informanterna dvs. 85 % tycker att det har varit lätt att följa de tvåspråkiga anvisningarna. Fast 11 % av informanterna är helt eller delvis av den åsikten att tvåspråkigheten försvårar övningarna är ingen helt av annan åsikt med påståendet att det har varit lätt att följa de tvåspråkiga anvisningarna. Anvisningar under en danslektion är ganska enkla jämfört med till exempel teoretiska ämnen och lärarna undervisar inte bara verbalt utan också ickeverbalt. Det kan antas att övningarna skulle vara lättare på modersmålet men att det inte är omöjligt att lära sig på grund av tvåspråkigheten.

Figur 16. Tvåspråkig kurs

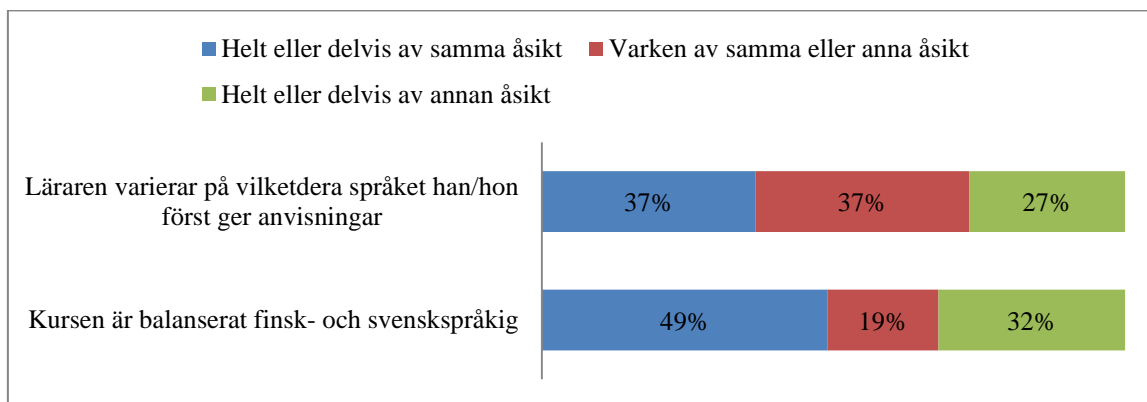
Figur 16 visar att 42 % av informanterna är helt eller delvis av samma åsikt med påståendet att de även lärde sig det andra inhemska språket på kursen. 23 % är helt eller delvis av annan åsikt. Till och med 35 % är varken av samma eller annan åsikt med påståendet. Det finns mycket variation i informanternas svar.

De 13 % av informanterna (7 informanter) som är helt av annan åsikt med påståendet att de även lärde sig det andra inhemska språket på kursen fördelas relativt jämnt mellan de som har följt anvisningarna på båda språken (3 informanter), de som inte har följt anvisningarna på båda språken (3 informanter) och de som är varken av samma eller annan åsikt om att de har följt anvisningarna på båda språken (2 informanter). Detta kan antas ha koppling till informanternas olika språkkunskaper så att de informanter som har följt anvisningarna på båda språken har bra språkkunskaper och därför har de inte lärt sig någonting nytt. De informanter som inte har följt anvisningarna på båda språken har inte haft en möjlighet att lära sig det andra inhemska språket eftersom de inte är intresserade av att ta denna affordans i bruk.

Figur 16 visar att majoriteten av informanterna dvs. 51 % är helt eller delvis av samma åsikt av att undervisningen är mera mångsidig på grund av tvåspråkigheten. Cirka en tredjedel av informanterna dvs. 38 % är varken av samma eller annan åsikt och 23 % är helt eller delvis av annan åsikt med påståendet. Det är möjligt att informanterna inte kan bedöma om kursen är mera eller mindre mångsidig på grund av tvåspråkigheten eftersom de inte har haft denna eller motsvarande kurs som enspråkigt alternativ. De informanter som är helt av annan åsikt med påståendet är VLL-informanter som har finska som modersmål.

Som figur 16 visar är 17 % av informanterna helt eller delvis av samma åsikt med påståendet att de hellre skulle ha deltagit i en enspråkig kurs. 32 % av informanterna är varken av samma eller annan åsikt. 51 % är helt eller delvis av annan åsikt med påståendet vilket betyder att majoriteten av informanterna föredrar denna tvåspråkiga kurs framför en enspråkig kurs.

Som figur 15 visade upplever 11 % av informanterna att tvåspråkigheten försvårar övningarna. Av dessa sex informanter skulle två informanter hellre ha deltagit i en enspråkig kurs. Tre informanter är varken av samma eller annan åsikt av att de hellre skulle delta i en enspråkig kurs. En av dessa sex informanter tycker att tvåspråkigheten försvårar övningarna men skulle emellertid vilja delta i denna tvåspråkiga kurs. Som figur 15 också visade är 16 % av informanterna helt eller delvis av den åsikten att de inte följer anvisningar både på finska och på svenska. Ingen av dessa informanter är av den åsikten att de hellre skulle ha deltagit i en enspråkig kurs. Det kan antas att fast informanterna upplever att tvåspråkigheten försvårar övningarna eller fast de inte följer anvisningarna på båda språken betyder det inte alltid att de skulle föredra en enspråkig kurs. Det är möjligt att en orsak till varför studerandena vill delta i en tvåspråkig kurs är studerandena i det andra gymnasiet. Enligt Sundman (2013: 22) är meningen med samlokaliserade skolor inte bara att lära sig språk utan också föra olika språkgrupper närmare varandra.

Figur 17. Språkbalansen på kursen

Figur 17 visar att 37 % av informanterna är helt eller delvis av samma åsikt med påståendet att läraren varierar på vilketdera språket han/hon först ger anvisningar. Drygt en tredjedel dvs. 37 % är varken av samma eller annan åsikt. 27 % av informanterna är helt eller delvis av annan åsikt.

Denna fråga är inte så lyckad eftersom informanterna kan ha försökt utvärdera båda lärarna samtidigt. Den manliga läraren ger anvisningar både på finska och på svenska medan den kvinnliga läraren använder endast finska på lektionerna. Det är möjligt att 37 % av informanterna därför har svarat att de varken är av samma eller annan åsikt med påståendet. Det är oklart om informanterna har utvärderat den manliga lärarens eller den kvinnliga lärarens språkbruk.

Figur 17 visar att nästan hälften av informanterna dvs. 49 % är helt eller delvis av samma åsikt med påståendet att kursen är balanserat finsk- och svenskspråkig. 19 % är varken av samma eller annan åsikt medan 32 % av informanterna är helt eller delvis av annan åsikt.

Informanternas svar fördelas ganska mycket mellan de olika svarsalternativen. Nästan hälften av informanterna dvs. 49 % är helt eller delvis av den åsikten att kursen är balanserat finsk- och svenskspråkig. Det måste tas i beaktande att denna kurs ordnas av VLL fast man har fattat ett beslut att arrangera kursen tvåspråkigt. Vanligen är undervisningsspråket i VLL finska (Vasamodellen 2013).

5.4 Sammanfattning

I detta kapitel har jag analyserat tre tvåspråkiga affordanser: *Uniworld Day*, juridikkursen och äldstes danskurs. *Uniworld Day* är en temadag medan juridikkursen och äldstes danskurs är kurser som pågår flera veckor.

Uniworld Day 2014 bestod av sex olika delar: en gemensam presentation och fem verkstäder. I den gemensamma presentationen berättades bland annat om diskriminering och rasism samt utlystes *Campus Lykeion* fritt från diskriminering. Alla fyra flerspråkighetsstrategier kan identifieras i presentationen. Verkstäderna var enspråkiga så att en av dem var svenska och fyra på finska. I dessa funktionella verkstäder bekantade studerandena sig i olika kulturer med arrangörgrupperna.

Den valfria juridikkursen ordnades av Helsingfors universitets juridiska utbildning i Vasa. Till kursen deltog nio VLL-studerande och elva VG-studerande. Informanternas svar visar att den viktigaste orsaken till varför informanterna deltar i juridikkursen är att de planerar studier i juridik efter gymnasiet. I början av kursen var informanterna medvetna om att tvåspråkigheten på kursen kan försvåra deras inläring men de ansåg också att den ökar studiemotivationen. I slutet av kursen hade informanterna positiva åsikter om kursen: de ansåg att kursen var mycket bra och lyckad samt mycket intressant, nyttig, inspirerande, mångsidig och modern. Majoriteten av informanterna dvs. 67 % fick språklig hjälp av lärarna som använde båda språken i undervisningen.

På äldstes danskurs använde lärarna alla fyra flerspråkighetsstrategier. Analysen av den språkliga praxisen genom tre instruktioner på två olika lektioner visar att lärarna använder mer finska än svenska i sina anvisningar men 49 % av informanterna tycker ändå att kursen är balanserat finsk- och svenskspråkig. Majoriteten av informanterna deltar hellre i en tvåspråkig kurs än enspråkig kurs. De upplever att tvåspråkigheten inte försvårar undervisningen och säger sig följa anvisningarna på båda språken. Till och med 86 % av informanterna anser att det har varit lätt att följa de tvåspråkiga anvisningarna.

6 SLUTDISKUSSION

I denna avhandling pro gradu har jag analyserat språklig affordans på *Campus Lykeion*. Jag har beskrivit alla affordanserna som är tillgängliga på *Campus Lykeion* under läsåret 2014–2015 (se tablå 2 i kapitel 4). Utbudet har varit omfattande för affordanserna består av tre temadagar och kurser i elva olika ämnen. Det har också funnits annat samarbete som till exempel olika projekt och öppna kursbrickor.

Enkätsvaren visar att endast 12 % av informanterna har deltagit i kurser i det andra gymnasiet, 23 % har deltagit i tandemundervisning och 31 % har deltagit i gymnasiernas gemensamma projekt. Emellertid anser majoriteten av informanterna dvs. 53 % att det är nyttigt att studera en del av kurserna på det andra gymnasiet språk. Sammanlagt 61 % har svarat att de hellre studerar på ett tvåspråkigt campus än på ett enspråkigt campus. På basis av enkätsvaren verkar informanterna uppskatta gymnasiernas samarbete och mångsidiga affordans fast majoriteten av informanterna ännu inte har deltagit i dem. Ett effektivt och fungerande sätt att sprida information om affordanserna kan antas vara när studerandena själva berättar om sina erfarenheter till studiekompisarna. Denna möjlighet kunde utnyttjas och utvecklas på *Campus Lykeion* nu när affordansutbudet har blivit mer omfattande.

Informanternas svar om juridikkursen och äldstes danskurs visar att dessa affordanser är språkligt balanserade. Juridikkursen har en teoretisk betoning och informanterna var medvetna om möjliga svårigheter som tvåspråkigheten på kursen kan orsaka. Informanterna ansåg ändå att kursen var lyckad bland annat därför att de fick språklig hjälp av kursens lärare. Äldstes danskurs är mer praktiskt orienterad och studerandena har en möjlighet att lära sig visuellt. Studerandena kan även följa med vad de andra kursdeltagarna gör och följa olika modeller. 85 % av informanterna svarade att det var lätt att följa de tvåspråkiga anvisningarna.

Jag antog att flera olika flerspråkighetsstrategier förekommer i anknytning till de tre utvalda affordanserna. Detta antagande stämmer med resultaten. På *Uniworl Day* och danskursen användes alla fyra strategier: fragmentering, överlappning, duplicering och

komplementaritet. På juridikkursen använde lärarna först och främst fragmentering eftersom de tre olika delarna hölls mestadels enspråkigt.

Mina resultat visar att om studerandena får tillräckligt språkligt stöd, till exempel av lärarna, är de intresserade av att utnyttja olika affordanser på *Campus Lykeion*. Även kurser med teoretisk betoning är lockande om kursernas tvåspråkighet och sakinhåll är på rätt nivå för gymnasiestuderandena.

I fortsättningen kunde det vara intressant att undersöka olika språkkurser på *Campus Lykeion*. Hittills har gymnasierna samarbetat i kurser i engelska, tyska, ryska och spanska. De observationer och intervjuer som gjorts inom ramen för projektet *Case Lykeion* visar bland annat att en språkkurs i tyska med deltagare från de två gymnasierna blir i praktiken flerspråkig. Användningen av tyska språket verkar öka och både finskan och svenskan används i klassrummet.

Ett annat tema för fortsatt forskning är flerspråkiga diskussioner och presentationer i samband med samhällskursen. Studerandenas flerspråkiga språkbruk (svenska, finska, engelska) ser ut att vara både mångfacetterat och målinriktat.

LITTERATUR

- Aalto, Eija, Sanna Mustonen & Kaisa Tukia (2009). *Funktionaalisuus toisen kielen opetuksen lähtökohtana* [online]. [Citerat 27.2.2014]. Tillgänglig: <http://ojs.tsv.fi/index.php/virittaja/article/view/4204/3921>
- Baker, Colin (2011). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. 5:e upplagan. United States of America: McNaughton & Gunn Ltd
- Brammerts, Helmut & Bengt Jonsson (2003). Exempel på autonomt lärande i tandem. I Bengt Jonsson (Red.). *Självstyrd språkinläring i tandem. En handbok*. Härnösand: Department of Humanities, Mid Sweden University. 9–12.
- Brännkärr, Tomas (2014a). Antalet elever på Campus Lykeion. Ett e-postmeddelande till Noora Takaveräjä (8.4.2014)
- Brännkärr, Tomas (2014b). Antalet studerande på Campus Lykeion. Ett e-postmeddelande till Noora Takaveräjä (15.12.2014)
- Brännkärr, Tomas (2014c). Ett e-postmeddelande till Nina Pilke och Gun-Viol Vik (21.1.2014)
- Corder, S.P. (1967). The significance of learner's errors. *International Review of Applied Linguistics* 5: 4, 161–170.
- Edu.fi (2010). *Kielikylpy ja vieraskielinen opetus* [online]. [Citerat 21.3.2015]. Tillgänglig: http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/teemat/kielikylpy_ja_vieraskielinen_opetus
- Finlands grundlag (1999). [online]. [Citerat 13.1.2014]. Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Grosjean, François (2010). *Bilingual: Life and Reality*. Cambridge, Mass., Harvard University Press.
- Grunderna för gymnasiets läroplan (2003). *Grunderna för läroplanen i gymnasieutbildning för ungdomar* [online]. [Citerat 10.3.2014]. Tillgänglig: <http://www02.oph.fi/svenska/ops/gymnasiet/gymnlpg.pdf>
- Helsingfors universitet (2015). *Juridiska utbildningen i Vasa* [online]. [Citerat 21.3.2015]. Tillgänglig: <http://www.helsinki.fi/oik-vaasa/svenska/index.htm>
- Kajander, Kati, Hannele Dufva, Ella Kotkavuori & Riikka Alanen (2014). *Kaksikielinen koulu? Pietarsaaren lukio ja Jakobstads gymnasium saman katon alle*. [online]. [Citerat 29.4.2015]. Tillgänglig:

<http://www.kieliverkosto.fi/article/kaksikielinen-koulu-pietarsaaren-lukio-jakobstads-gymnasium-saman-katon-alle/>

- Kankkonen, Tiina (2012). Vaasasta mallia maailmalle. *Pohjanmaan opettaja Österbottens lärare* [online]. 2012:2 [Citerat 1.12.2014]. 16–17. Tillgänglig: http://files.kotisivukone.com/oajpohjanmaa.palvelee.fi/2012/pohjanmaanopettajat_2_2012_web.pdf
- Karjalainen, Katri (2011). *Interaktion som mål och medel i FinTandem. Strategier och orientering vid problem i språkproduktion*. [online]. [Citerat 5.2.2015]. Tillgänglig: http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-354-7.pdf
- Kommunerna.net (2013). *Kommunbaserad regional indelningar, kommunnummer och antal kommuner*. [online]. [Citerat 4.1.2014]. Tillgänglig: <http://www.kommunerna.net/sv/databanker/statistik/regionindelningar/Sidor/default.aspx>
- Koskinen, Kaisa (2012). *Linguistic Landscape as a Translational Space: The Case of Hervanta, Tampere*. [online]. [Citerat 3.4.2015]. Tillgänglig: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/38600/13_04_koskinen.pdf?sequence=1
- Kursplan (2014). Ett e-postmeddelande från Nina Pilke till Noora Takaverjä (24.9.2014)
- Lag om grundläggande utbildning (1998). [online]. [Citerat 2.1.2014]. Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980628>
- Laurent, Lina (2013). *Svenska språköar och finska utskär* [online]. Gravity oy: Tankesmedjan Magma [Citerat 13.3.2014]. Tillgänglig: http://www.magma.fi/images/stories/reports/ms1303_sprakoar.pdf
- Lier, Leo van (2000). From input to affordance: Social-interactive learning from an ecological perspective. I: James P. Lantolf (red.) *Sociocultural Theory and Second Language Learning*. Oxford University Press. 245–259.
- Lärnmiljöer & internationalisering (2013). *Vasas gymnasiecampus*. [online]. [Citerat 1.12.2014]. Tillgänglig: <http://larmiljoer.regionline.fi/?blogg-tags=campus-lykeion>
- Merriam, B Sharan (1994). *Fallstudien som forskningsmetod (Case Study Research in Education)*, översatt av Björn Nilsson). Lund: Studentlitteratur.
- Millenniekommittén (2000). *Vad är kunskap?* [online]. [Citerat 21.3.2015]. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c4/28/98/16570a75.pdf>

- Norman, Donald (1988). *The Design of Everyday Things*. The United States of America: Basic Books Inc.
- Pilke, Nina (2011). ”Hyödyllistä ajanhukkaa.” Kaksikieliseen yliopisto-opiskeluun liitettyjen väittämien dynamiikkaa. [online]. I: *Kieli ja etiikka. Vakki Publications Nr 38*. [online]. [Citerat 6.5.2015]. Tillgänglig: http://www.vakki.net/publications/2011/VAKKI2011_Pilke.pdf
- Pilke, Nina & Gun-Viol Vik (2013). Kaksi kieltä saman katon alla. Kielistrateginen näkökulma kaksikieliseen lukiokampukseen. [online]. I: *Perspektivet som utmaning. Vakki Publications Nr 2*. [online]. [Citerat 2.1.2014]. Tillgänglig: http://www.vakki.net/publications/2013/VAKKI2013_Pilke&Vik.pdf
- Rast, Rebekah (2008). *Foreign Language Input: Initial Processing*. Great Britain: Cromwell Press Ltd.
- Reh, Mechthild. (2004). Multilingual writing: A reader-oriented typology – with examples from Lira Municipality (Uganda). *International Journal of the Sociology of Language*. 170, 1–41.
- Sahlström, Fritjof, Tuuli From & Anna Slotte-Lüttge (2013). Två skolor och två språk under samma tak. I: Liisa Tainio & Heidi Harju-Luukkainen (red.). *Kaksikielinen koulu – tulevaisuuden monikielinen Suomi. Tvåspråkig skola – ett flerspråkigt Finland i framtiden*. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura. 319–341.
- Språklag (2003). [online]. [Citerat 4.1.2014]. Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030423>
- Sundman, Marketta (2013). *Tvåspråkiga skolor? En analys av fördelar och risker med införandet av skolor med svenska och finska som undervisningsspråk*. Gravity oy: Tankesmedjan Magma.
- Svenskfinland (2013). *Koulutie*. [online]. [Citerat 13.1.2014]. Tillgänglig: <http://svenskfinland.fi/educationfin.htm>
- Takaveräjä, Noora (2014). *Affordans på det tvåspråkiga Campus Lykeion i Vasa ur studentsynvinkel*. Opublicerad kandidatavhandling i svenska språket. Vasa universitet.
- UD (2014). Inbandat med diktafon på Campus Lykeion 24.10.2014
- Utbildningsstyrelsen (2014a). *European Label – en europeisk kvalitetsutmärkelse för språkundervisning* [online]. [Citerat 1.2.2015]. Tillgänglig: http://www.oph.fi/om_oss/internationell_verksamhet/european_label/103/0/ansokan_om_kvalitetsutmärkelse_ar_2014

- Utbildningsstyrelsen (2014b). *Utbildningssamarbetet inom UNESCO* [online]. [Citerat 24.10.2014]. Tillgänglig:
http://www.oph.fi/utvardering_och_statistik/internationell_utbildningsinfo/unesco
- Vaasan lyseon lukio (2015a) *Opetussuunnitelma*. [online]. [Citerat 2.1.2015]. Tillgänglig: <http://lyseo.vaasa.fi/opiskelijoille/opetussuunnitelma>
- Vaasan lyseon lukio (2015b). *Henkilökunta 2014–2015*. [online]. [Citerat 2.1.2015]. Tillgänglig: <http://lyseo.vaasa.fi/yhteystiedot/henkilokunta>
- Vaasanseudun strategia 2004–2015. (2004). [online]. [Citerat 29.4.2015]. Tillgänglig: www.vaasa.fi/Link.aspx?id=1030574
- Vasa gymnasium (2013). *Årsberättelse. Årsberättelse läsåret 12–13*. [online]. [Citerat 5.1.2014]. Tillgänglig:
<http://gymnasium.vaasa.fi/aktuellt?type=e&year=2013&item=17>
- Vasa gymnasium (2015). *Lärarnas kontaktuppgifter*. [online]. [Citerat 2.1.2015]. Tillgänglig: <http://gymnasium.vaasa.fi/kontaktuppgifter/lararkontakt>
- Vasamodellen (2013). Ett dokument från Campus Lykeions koordinator
- Vasa stad (2013). *Befolkning och flyttningsrörelse*. [online]. [Citerat 5.1.2014]. Tillgänglig:
<http://www.vaasa.fi/WebRoot/380444/Vaasa2010SubpageWithoutBanner.aspx?id=1205035>
- Yle Pohjanmaa (2011). *Vaasaan synty kaksikielinen lukiokampus*. [online]. [Citerat 2.1.2014]. Tillgänglig:
http://yle.fi/uutiset/vaasaan_synty_kaksikielinen_lukiokampus/5419149
- Årsbok 2014–2015 (2015). Vasa gymnasiums årsbok